

REDACTIA "22" UREAZA TUTUROR CITITORILOR UN AN MAI BUN DECIT ULTIMII

SĂPTĂMÎNAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

● ANUL III ● NR. 51 (152) ● 24-30 decembrie 1992 ● 16 PAGINI ● 40 LEI

MIHAI SIN

INTERVIUL
SĂPTĂMÎNII

“Noi
fuseserăm
mereu
maculați,
mereu
intoxicați
de
complexul
unei
vinovății”

Pag. 5-6

ION GRIGORESCU - INSTALAȚIE, GALERIA CATACOMBA, DEC. 1992

REFLECȚII ȘI REFLEXII PE O TEMĂ DATĂ:
REVOLUȚIA

Pag.
8-10

SĂPTĂMÎNĂ GREA LA A.C.

pag. 7

A.F.D.P.R. POLEMIZEAZĂ CU
ANDREI PLEȘU

pag. 13

CUM LUCRA
SECURITATEA

pag.
11

DOUĂ CĂRȚI DE
GABRIEL LIICEANU

pag. 14

ANDREI PIPPIDI

ÎN VREMURI ISTORICE

La trei ani după revoluție, tineri pe care nimic altceva nu i-ar mai face să lasă în stradă au defilat la București, cerind premiul Nobel pentru Michael Jackson. În același timp, alții cer canonizarea Căpitanului, fără ca Patriarhia să dea vreun semn de emoție, și se reconstituie

mișcarea legionară, fără nici o reacție a președintelui Iliescu, altădată așa de îngrijorat de acest pericol. Alții pretind să se caseze sentința de condamnare a lui Antonescu. Un curios cult, ca superstițiile sălbaticilor, se dezvoltă în jurul mormintului, săpat pe furis acum trei ani, al omului care fusese până atunci cel mai detestat din țară.

Nimic nu poate fi mai rușinos decât situația, rară în Europa, în care statul și societatea sînt, amîndouă, discreditate ca în România. Un dictator fascist va fi reabilitat, iar altul comunist este laudat față de complicii săi, intrați în Parlament prin alegeri libere. Ba chiar tot el acuză cel mai zgomotos falsificarea scrutinului. Ne hrănim din troaca scandalului zilnic, clefăind zvonuri și sorbind minciuni. Dacă e, cum se spune, o criză de identitate națională, atunci urita identitate ne-am găsit!

Cum s-a ajuns aici? Prin sistematica abolire a memoriei, prin plâsmuirea unui simulacru de destin istoric, prin îndelungata încetușare într-o disciplină atât de absurdă încît suprimarea ei a echivalat cu dizolvarea oricărui ordin. Pînă aici e moștenirea morală a regimului trecut. Cel actual e substituit unei autorități odioase alta vrednică numai de dispreț. Nici lăcomia de putere nu mai

(Continuare în pag. 3)

ÎN NUMĂRUL VIITOR:

- Alegerile din Iugoslavia (corespondență specială de la Rodica Palade)
- Cronologia catastrofelor politice, sociale, culturale (1992)
- Interviu săptămânii: Gabriel Andreescu, președinte AC

**Stimată
Doamnă
Adameșteanu,**

Dacă spațiul revistei dumneavoastră îngăduie, rog să inserați rândurile de mai jos, izvorite dintr-o datorie morală și dintr-un sentiment al răspunderii nu numai cetățenești, dar și de istoric prin profesie.

Un gest deplorabil

Am citit cu satisfacție textul Prostia violentă al lui Andrei Pippidi din nr. 49/92 al revistei dvs. Este un text important deopotrivă prin atitudinea civică pe care o degajă, cât și prin maniera în care tratează totalitatea "dosarului" Mathias Rex, dăltuit în bronz de un mare sculptor, care propune, evident, o viziune și traduce un sentiment istoric al unui popor, la un moment dat.

Nu trebuie ca înfruntarea cu obtuzitatea unui primar cu orizont strîmt de provincial și cu Țina care nu-i dă pace, să estompeze substanțialitatea și modernitatea demersului propriu-zis istoriografic al lui Andrei Pippidi. Aș vrea să înțeleagă domnul Funar că opinia

de istoric a lui Andrei Pippidi nu e singulară, iar demersul său – profitînd de calitatea de primar pe care o are – e penibil și dezgustător.

Mă tem însă că la domnul Funar grav nu este atât faptul că n-a priceput aceasta cînd a purces la actul care-i asigură o tristă faimă, grav este că nu va înțelege probabil niciodată sensuri și chemări ale unui timp și ale unei lumi față de care tiparele sale mentale sînt iremediabil vetuste.

Prof. dr. DAMIAN HUREZEANU

Stimată redacție

Sînt o veche abonată a revistei "22". M-am prezentat în ziua de 10 octombrie la oficiul poștal pentru a face abonamentul pe trim. I/1993. Am fost refuzată pe motiv că termenul este depășit!

Azi m-am prezentat din nou la oficiul poștal, pentru a expedia costul abonamentului de 550 lei cu mandatul poștal alăturat. Am fost refuzată din nou, de astă dată pentru că trebuie indicat contul de bancă și adresa băncii sau persoana fizică căreia se plătește.

Intrucît în revistă, pentru abonamentele expediate prin poștă, nu este indicat contul și banca, vă rog foarte mult să-mi comunicați

NOTĂ

Interviurile cu domnul ANDREI PLEȘU apărute în numerele 41 și 50 ale revistei "22" au fost realizate de Gabriela Adameșteanu.

urgent numărul contului și banca, respectiv persoana fizică, pentru a putea expedia costul abonamentului.

Nu vreau să rămîn fără revista "22" și mă oblig a expedia imediat, la primirea răspunsului dvs., costul abonamentului.

Vă rog să nu întrerupeți expedierea revistei.

Cu mulțumiri anticipate, rămîn cu deosebită stimă a dvs.

ANA POPESCU

N.B. Alături mandatul anulat care, cu toate ștampilele, nu a fost expediat din cauza sus-amintită!

Editura HUMANITAS

vă invită

miercuri, 23 decembrie,
ora 12

în noua sa librărie
din Calea Victoriei 120
la o întâlnire prilejuită de
apariția cărții

Radu Preda
JURNAL

CU

PETRE ȚUȚEA

Marti, 22 decembrie,
1992, ora 18, a avut loc
lansarea volumelor:

GRETE TARTLER –
"Proba orientului",
Editura Eminescu, 1992

GRETE TARTLER –
"Materia signata",
Editura Cartea
Românească, 1992

A prezentat criticul
Laurențiu Ulici

IMPORTANT

Abonamente avantajoase la "22"

Redacția "22" anunță că oferă reduceri avantajoase la prețul abonamentelor pentru pensionari, elevi, studenți, cadre didactice, foști deținuți politici și veterani de război. Ca urmare, costul unui abonament pe trei luni la revista "22" pentru cititorii din categoriile amintite va fi doar de 350 lei (indiferent dacă se expediază în București sau în provincie). Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma de 350 lei (pe adresa: Revista "22" cont 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10) și un talon de pensie (pe adresa: Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, pentru Serviciul de Difuzare).

Revista noastră asigură în continuare contractarea unor abonamente avantajoase la sediul redacției: costul unui abonament ridicat de la sediu (Calea Victoriei nr. 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor neridicate la redacție, este de 400 lei pe trimestru (deci cu o reducere de 11% în raport cu costul real).

Pentru abonamentele expediate prin poștă, costul va fi de 550 lei (adică o reducere de 14%).

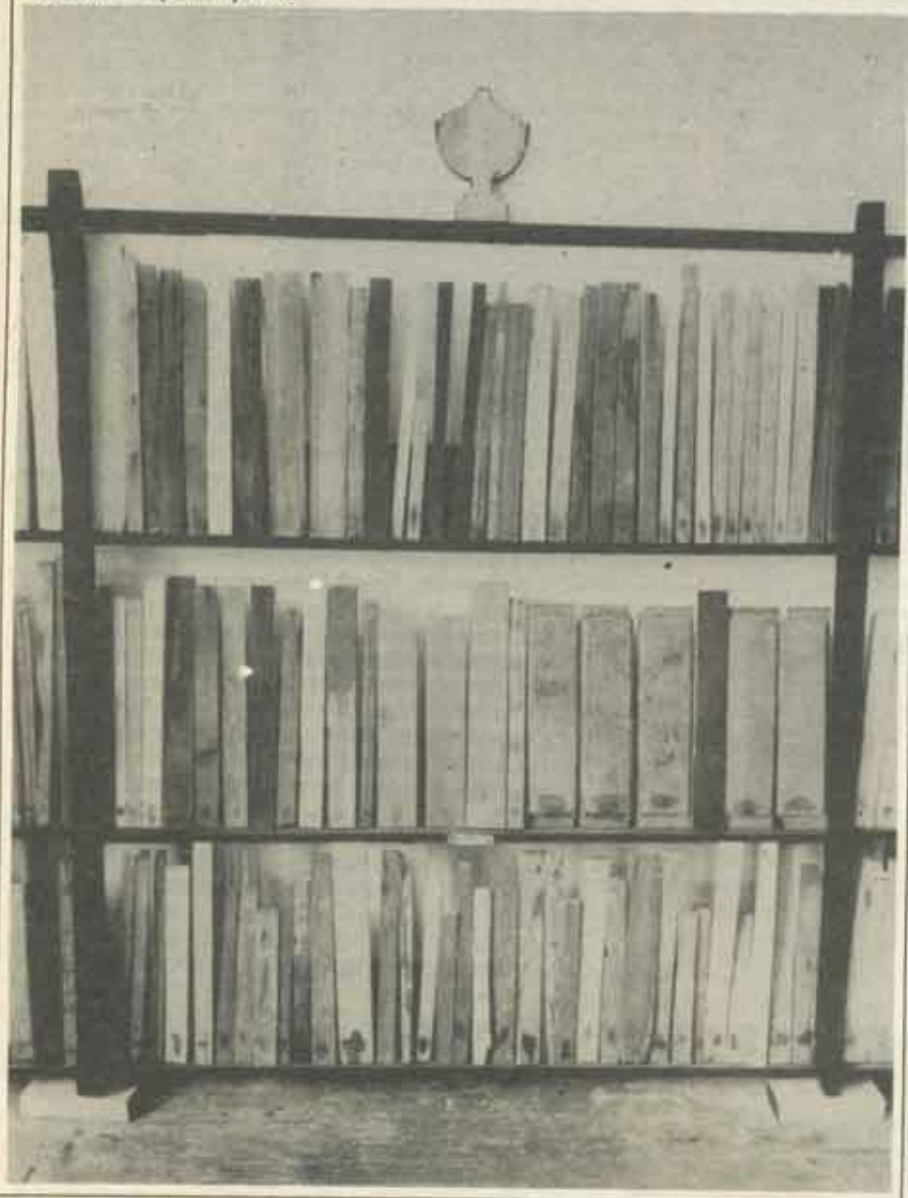
Cititorii din străinătate se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București: pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: PENTRU REVISTA "22") sau trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 72 dolari pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 80 dolari anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPĂRA DIN STOC:

Numere, după cum urmează: din anul 1990 numerele 7, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 32, 33, 35, 38, 41, 44, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi din anii 1990 și 1991 vor fi comercializate la prețul de 25 lei/ex., indiferent de prețul de vînzare înscris pe ziar. De asemenea, redacția "22" ține la dispoziția doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" și Ediția specială "22" – "Suspiciune de fraudă".

Redacția revistei "22" anunță că își rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei în străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizați de redacția revistei "22" este interzisă.

Alexandria (detaliu) 1992

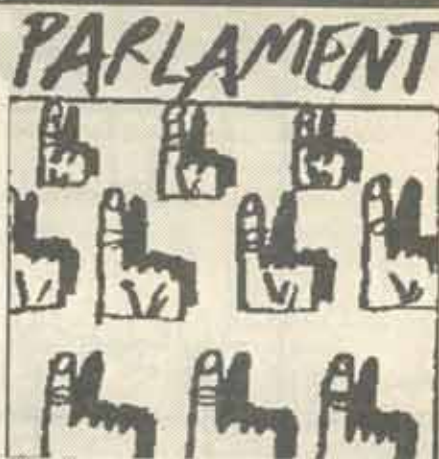
Ilustrăm acest număr cu lucrări din expoziția ION BITZAN, care se deschide miercuri 23 dec., ora 13 la galeria rondă, etaj 4, Teatrul Național

HORATIU PEPINE

ȘOMAJ TEHNIC ÎN PARLAMENT

Foto: GINA MARIN

N-am avut prea multe ocazii pentru a vedea cum funcționează raporturile noului guvern cu legislativul. Mai întâi a fost episodul fără precedent cu audierile ministeriabililor în comisiile Parlamentului. Apoi votul asupra investiturii guvernului ne-a oferit surpriza că noul cabinet a primit mai multe voturi decât ne lăsase Opoziția să credem. Surplusul de voturi pentru a venit din partea țărăniștilor, care se temeau de o invalidare și care erau hotărâți să acorde drum liber acestui guvern, în ciuda faptului că nu a avut nici un program sau poate tocmai de aceea. Un guvern nehotărât poate fi mai ușor modelat din opoziție decât altul cu un program ferm, hotărât să-l îndeplinească, așa cum a fost, în mai mare măsură, guvernul Roman. Dar din momentul acela, al investirii, și pînă acum, guvernul nu a prezentat Parlamentului decât un singur document, care nici acesta nu-i aparține în întregime. E vorba de legea de rectificarea a bugetului pe anul 1992. Nimic altceva și, în Parlament, în săptămînile din urmă, lumea a trăit o stare generală de contrariere. De ce nu se face nimic? Dinspre partea Opoziției s-au auzit voci care afirmă că este o politică deliberată de amănare. "Ei n-au interesul ca prin anumite inițiative legislative să provoace conflicte mai înainte de a se fi consolidat." În zona sateliților - aceeași contrariere, dublată însă de atacuri mai mult sau mai puțin deschise la adresa Opoziției, care ar trage de timp cu subiecte neinteresante, cum ar fi pericolul extremismului sau felul cum CNA înțelege să repartizeze frecvențele de emisie pentru posturile locale de radio și televiziune. Președintele Camerei Deputaților pare mai realist atunci cînd afirmă că Parlamentul e ca o moară care nu are ce măcina dacă nu i se furnizează grîu. Dar atunci de ce nu se discută alte proiecte, care așteaptă de multe luni de zile în sertarele secretariatului? Ceva în sensul acesta a început să se miște, deoarece pe ordinea de zi au apărut legi de importanță capitală, cum ar fi aceea a arendei sau legea care aduce modificări în reglementarea investițiilor străine și care oferă investitorului din afară câteva avantaje substanțiale.

Ce face însă guvernul? Modificarea bugetului, prezentată săptămîna trecută, este practic o lege retroactivă, deoarece ea legalizează niște cheltuieli deja făcute: un simplu raport contabil. Cu această ocazie s-a spus un lucru cu intenția de a oferi raporturilor

dintre executiv și legislativ mai multă consistență: votul asupra proiectului de buget pe anul 1993, s-a spus, va fi adevăratul vot de încredere sau neîncredere acordat guvernului. Pînă în prezent, Parlamentul a funcționat, așa cum bine spunea cineva în Camera Deputaților, ca un birou în care se legalizează actele guvernului. Bugetul a fost prezentat mereu cu mare intîrziere. Rapoartele despre felul cum au fost cheltuiți banii publici de asemenea, iar Parlamentul a fost de fiecare dată pus în fața faptului împlinit. Deputați ai Opoziției sau ai majorității discutau practic inutil strategia globală, care devenise deja realitate economică imediată și nu rămînea decât să încerce modificări de detaliu privind repartizarea unor fonduri cutărui sau cutărui sector. Singura dezbateră asupra bugetului pe anul acesta a fost legată de identificarea unor resurse noi pentru sectoarele dezavantajate. Dar altfel, bugetul era clar structurat pe subvenționarea consumului și menținerea în viață a unui sistem productiv nerentabil. Îngroșînd puțin liniile, este ca și cum s-ar guverna fără buget. Și am văzut că în anul 1990 acest lucru a fost cu puțință chiar la modul formal. Atît timp cît guvernul vine în fața Parlamentului cu un buget a cărui execuție a început, Parlamentul nu mai poate face nimic. Și este important să reamintim că în toată această perioadă de timp care a trecut de la validarea Constituției nu s-a înființat Curtea de Conturi, instituția care este îndreptățită să verifice execuția bugetară, să ceară socoteală de felul cum s-au cheltuit banii publici. Pe de altă parte, nu există un statut al funcționarului public, astfel încît nimeni nu dă practic socoteală nimănui. Să ne amintim cu ce zgomot și-a prezentat rapoartele comisia senatorială de anchetă asupra abuzurilor comise de administrațiile Roman și Stolojan. Comisia urmărea în primul rînd, așa cum bine s-a observat, discreditarea unor persoane, dar mecanismul ca atare trebuia să funcționeze. Ancheta parlamentară s-a făcut, procuratura sesizată a declarat că nu deține mijloacele pentru începerea urmăririi penale și cu asta dosarul a fost închis. Ne-am ales cu un spectacol derizoriu de înfruntări politice din care nimeni nu a înțeles dacă cineva este sau nu cu adevărat vinovat. Și, mai mult de-atît, opinia publică a trecut cu ușurință peste acest episod, deoarece este de zeci

de ani obișnuită să observe că demnitarii statului sînt mai presus de lege. O comparație se impune. În Franța, trei foști miniștri, în urma scandalului provocat de folosirea sîngelui contaminat cu HIV, vor apărea în fața Justiției, în ciuda opoziției inițiale a partidului socialist. Problema nu este de a pune pe cineva sub acuzare, ci de a vedea de ce mecanismele democratice nu funcționează. Legislativul nu are nici un control serios asupra executivului. Atît timp cît majoritatea parlamentară funcționează doar ca zid de protecție pentru echipa delegată să guverneze, nu se poate vorbi de o guvernare democratică, mai exact putem spune că trăim într-un regim birocratic. Este o iluzie că Parlamentul va avea un cuvînt serios de spus în privința bugetului pe anul care urmează. Guvernul a venit acum, la sfîrșitul anului, abia cu rectificarea bugetului pe anul 1992. Cheltuielile pe care le presupune iarna vor amaneta în bună măsură bugetul următor, astfel încît, cu o intîrziere ușor previzibilă, guvernul Văcăroiu va prezenta Parlamentului un proiect cu multe elemente care nu vor mai putea fi schimbate. Reforma fiscală care urma să fie aplicată de la 1 ianuarie 1993 va fi probabil amînată, iar bugetul nu poate fi conceput fără un tablou cît de cît clar asupra resurselor obținute din impozitare. La capitolul acesta se impune o analiză amănunțită. Dar putem spune că în această situație e de așteptat ca bugetul să fie iarăși o biată improvizație. Ce înseamnă atunci să oferi sau nu încredere guvernului Văcăroiu? Înseamnă să accepți cel mult că a făcut din punct de vedere contabil niște socotelele oneste.

Guvernul are totuși nevoie de sprijinul Parlamentului, dar nu în forma clasică a votului de încredere. Domnul Văcăroiu încearcă acum să convingă legislativul să ia în seama sa responsabilitatea unor amînări pe care organismele financiare internaționale ni le reproșează. Guvernul s-a angajat în fața FMI să aplice de la 1 ianuarie TVA, noul sistem de impozitare. Un sistem nou, care presupune un aparat complicat și care nu poate fi pus în mișcare atît de curînd. Aici toată lumea pare să fie de acord, condițiile FMI sînt de asemenea destul de severe, iar dl. Văcăroiu poate beneficia de presupuziția care funcționează în Occident că legislativul are o adevărată autoritate și că poate impune o hotărîre guvernului.

ÎN VREMURI ISTORICE

(Urmare din pag. 1)

are proporții grandioase, ascunzîndu-se ipocrit și stîngaci. Cea de bani, în schimb, își face mendrele ca și cum nimeni n-ar mai suporta pe cineva mai bogat decît el și toate mijloacele ar fi permise pentru a obține un succes care, în loc de admirație, provoacă doar invidie. Bogăția e suspectă, sărăcia privită ca infirmitatea respingătoare a unor handicapați, iar distanța dintre extremele lor a crescut, de la pensia de peste 100.000 de lei a unui fost demnitar comunist la cea de 10 lei a țărăncii din Sascut. Sub aparența unui belșug superficial și de împrumut, pauperizarea a continuat. Sistemul politic funcționează, în fond, la fel ca și cel dinainte de 1990. Pînă atunci, îndepărtarea dintre administrația comunistă și ansamblul societății, evidentă în realitatea oficială, dispărea în viața de toate zilele printr-o cîrdășie permanentă, țesutul social fiind irigat de un aparat circulator de interese materiale. Astăzi, partidele sînt înfloritoare societăți anonime sau cluburi de veleitari incapabili a căror vanitate are nevoie de drogul zilnic al publicității. Nici nu mai e necesară o dictatură: sub privirea vigilență a unui serviciu de informații care știe că este o autoritate în stat, la dosarele vechi se adaugă atîtea pagini noi încît șantajul a devenit mai eficient decît reprimarea brutală. Corupția și teama de ziua de mîine au păstrat actualitatea dictonului: "cine nu fura statul își fură familia". În acest teatru de umbre, pe cine să crezi? O populație neobișnuită cu diversitatea informației, cu multiplicarea interpretărilor și cu responsabilitatea intelectuală se orientează instinctiv spre acel furaj sintetic pe care îl oferă televiziunea. Dintr-o școală în dezagregare vor mai leși cîteva generații bulmacite, fricoase sau indifferente. Biserica intîrzie și ea să revină la ceea ce a fost normal vreme de un mileniu și s-a uitat în mai puțin de 50 de ani. Insuși simțul comunității naționale s-a atrofiat. A-l stîrni însă prin fanfaronade agresive contra minorităților este dezonorant și periculos. Dincolo de Prut, "celălalt stat românesc" se cîntină în pragul războiului civil. Totuși, în relațiile noastre cu el se manifestă înert și reticente în locul unei solidarități sincere, active și lucide.

S-ar zice deci că nimic nu mai poate opri acest popor pe calea autodistrugerii. Cel care-l vor întîmpina pe Mihai I la Timișoara, în orașul a cărui chemare la libertate ne-a redat mîndria și speranța, n-ar trebui să-i întîndă, cu un gest devalorizat, pîinea și sarea. Celui pe care-l insultă o presă abjectă și cărui l se răstălmăcesc toate faptele, din rea credință sau ignoranță, i s-ar cuveni oțetul și fierea, de care avu parte cîndva Regele cu fruntea sîngerată de mărăcini. După alt Crăciun, care a fost al rușinii noastre, oaspeții regali vor fi acum primiți într-un capăt de țară pe care l-a dăruit României Ferdinand întregitorul. Lî se vor adresa cuvinte de bun venit. Ar fi mai bine ca oratorul să tacă și să sune numai clopotele de bucurie. Totuși, cineva ar trebui să vorbească așa: "Măria Ta, asta e o altă țară. Aceea pe care Măria Ta o cunoșteai și pe care n-ai încetat s-o iubești după atîta amar de vreme a fost nimicită. Ești singurul care l-ai putea da celei de azi seninătatea, încrederea în sine, sănătatea morală și materială. Românii au dureri și griji pentru care e nevoie de ajutorul și sfatul Măriei Tale. Dar ei nu știu". Cu aceeași sinceritate, Regele va răspunde desigur că, atîta timp cît e doar un vizitator, nu poate alina nici o suferință. Însă, dacă va spune răspicat cum vede țara nouă pe care avem datoria de a o construi, poate că-l vor asculta mulți și vor înțelege.

Fiindcă această țară viitoare nu e numai a nădejilor noastre, ci o împlinire a istoriei care, peste orice piedici, înaintează. Și atunci va fi cu adevărat sărbătoare! Să ne dea Dumnezeu, cititorule, fericite sărbători...

Scriitorul român după trei ani de la «evenimente»

— Interviu cu MIHAI SIN —

Foto: GINA MARIN

- Ceaușescu devenise o obsesie, un simbol al răului
- Nu mă așteptam ca valul să aducă la suprafață atâtea gunoaie
- Platforma prieteniei de la Tîrgu-Mureș a fost prost privită de extremiștii români și maghiari
- Procesul comunismului a speriat multă lume și opoziția a folosit foarte inabil povestea
- Fuseserăm mereu intoxicați de complexul unei vinovății
- Tot timpul trebuia să te simți ca și cum nu erai în regulă cu ceva
- Ideea mea era de a introduce cultură de performanță
- Condiția scriitorului român este destul de dură acum.

Povestește-mi, Mihai Sin, cum ai trăit tu evenimentele din decembrie '89. Ce ți-ai imaginat atunci și ce ți s-a întâmplat după aceea.

Firește că așteptam de multă vreme căderea lui Ceaușescu sau să se întâmple, cum bine știi, o minune. Ceaușescu devenise o obsesie, un simbol al răului; îmi amintesc că aveam aproape crize când îl vedeam la televizor

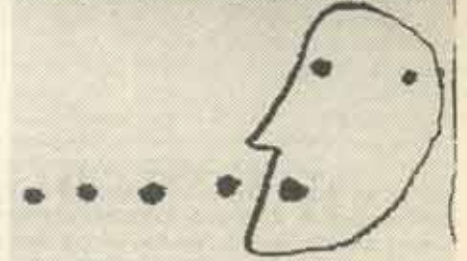
și, totodată, mă supuneam unui ritual masochist pentru că nu voiam să pierd nimic. Voiam ca, măcar dacă m-am chinat, lucrurile alea să se impregneze în mine, fiind, cine știe, de folos literaturii pe care o voi scrie ulterior. Ceea ce s-a întâmplat ține și de o minune, ține și de o revoluție. La un moment dat am ezitat dacă să folosesc termenul de revoluție sau nu, apoi am trecut și eu la acest ambiguu și neutru "evenimentele din decembrie". Acum spun, totuși, că a fost o revoluție, chiar dacă îmi va demonstra cineva că a fost și complot. Conceptul de revoluție poate să fie discutat. Eu am optat pentru el și nu cred că e cazul să insist acum. Evenimentele, așa cum s-au petrecut, m-au luat prin surprindere. Discutam înainte cu prietenii mei ce va fi dacă va cădea Ceaușescu. Nu ne așteptam la foarte mult bine. Ne gândeam că vor ieși la suprafață tot cei care au profitat și înainte. Și pe plan politic, așa zice, și pe plan cultural; și, în bună măsură, astăzi îi vedem pe acei oameni care au știut să se descurce. Ce verb "minunat", și penibil, intrat în vocabularul nostru de zi cu zi! Dar nu mă așteptam să fie chiar atât de rău. Nu mă așteptam ca valul să aducă totuși la suprafață atîta gunoi. Din acest punct de vedere, eu am trăit niște experiențe foarte interesante la Tîrgu Mureș. Eram, ca să zic așa, de o viață acolo. Timp de 20 de ani am lucrat la aceeași revistă, *Vatra*. Un oraș oarecum rece pentru felul meu de a fi, și în care, nu o dată, mărturisesc, am avut sentimentul unui exil interior. Eu am prins Regiunea Mureș Autonomă Maghiară, când românii care eram repartizați la Tîrgu Mureș eram primiți cu o anumită răceală, chiar dacă eram ardeleni. Dar au fost și momente foarte frumoase: înființarea revistei *Vatra*, apoi munca la *Vatra* ș.a.m.d. Deci evenimentele m-au prins acolo. Nu am fost un revoluționar, dar am fost pe stradă tot timpul. Țin minte că securistul care răspundea de noi i-a atras atenția redactorului-șef să-și stăpînească oamenii. Dincolo de asta însă erau la Tîrgu Mureș lucruri care au mocrnit. Foarte repede ne-am trezit cu eventualitatea unor conflicte, chiar a unor lupte de stradă. Eu intrasem în CPUN ca reprezentant al scriitorimii române, împreună cu Markó Bela din partea scriitorilor maghiari, azi senator și fruntaș UDMR. Ei bine, vreau să-ți spun că în 25 sau 26 decembrie eu am contactat un intelectual maghiar din CPUN. Apoi am mers împreună la Markó Bela și am inițiat o platformă a prieteniei la care au aderat intelectualii de o anumită notorietate, fie ei români sau maghiari, din oraș și din zonă. Voiam să preîntîmpinăm niște conflicte. Am ținut două ședințe (absolut formidabile), cum se spune, cu cărțile pe masă și, după aceea, în condiții destul de ciudate, toată chestiunea asta s-a stins. Nu insist, pentru că nu acesta este obiectul discuției noastre de acum. Deși

am stat o viață la Tîrgu Mureș, eu nu am vrut să mă stabilesc neapărat acolo, dar cu profesia noastră era extraordinar de greu să te miști în altă parte. Toate încercările mele de a veni la o revistă din București sau la o editură în București au eșuat. Nu vreau să dau nume. Nu numai că nu am fost ajutat, dar cred că toate tentativele mele au fost bruiate. În adolescență și în tinerețe am avut obsesia călătoriei în sensul cunoașterii spirituale. Toate lucrurile astea s-au acumulat, au devenit de multe ori toxine și simțeam de multe ori nevoia să mă eliberez.

Ai avut prilejul de a pleca din Tîrgu Mureș prin oferta făcută de Andrei Pleșu de a veni director la Editura Albatros în primăvara lui 1990.

Da. După ce am trăit însă acolo, la Tîrgu Mureș, evenimentele din martie. Eram foarte dezolat. Și de ceea ce s-a întâmplat, și de felul în care au fost relatate evenimentele. Era plin de corespondenți străini, mulți dintre ei maghiari, dar și din mass-media unor țări occidentale. Nu găseam însă picior de corespondent român. Pe mine m-a șocat lipsa de interes față de ceea ce se întâmplă în propria țară, ceea ce nu i-a împiedicat apoi pe mulți comentatori politici (unii dintre ei chiar prieteni de-ai noștri) să se exprime foarte categoric și foarte "exact" despre ceea ce s-a întâmplat acolo. Ba chiar, după aceea, să-mi spună mie ce s-a întâmplat. A apărut surprinzător de repede un nou limbaj de lemn, prin care se spunea simplist că a fost doar un scenariu al Securității, ceea ce, după părerea mea, este o chestiune cel puțin de comoditate a gândirii. Nu spun că Securitatea nu și-ar fi băgat și ea coada acolo. Cu siguranță că și-a băgat-o. Dar erau atîtea semnale care au fost transmise de altfel și guvernărilor de atunci și presei din București, și totuși nu se mișca nimic. Adică erau niște lucruri care se întâmplau sub ochii noștri și care evoluau, luau amploare. Ei bine, problema națională a fost tratată, după părerea mea, pe locul 20. Or, eu am dovezii că spusesem multor oameni că problema națională, la un moment dat, s-ar putea să fie problema numărului unu a revoluției române. Am avut surpriza să aud exact această formulare în timpul și imediat după evenimentele de la Tîrgu Mureș... Vreau să spun că acea platformă a prieteniei, privită prost și de extremiștii maghiari și de extremiștii români, poate a întârziat precipitarea evenimentelor. Și mi-e foarte greu să mă pronunț, dar poate că dacă nu s-ar fi stins în condiții destul de ciudate, ar fi putut să preîntîmpine acele lupte de stradă îngrozitoare, care, pe mine cel puțin, m-au șocat. Unii au spus: "Domnule, ai plecat la București pentru că ai început să te temi de atmosfera de aici". Este un neadevăr, eu intrasem în discuții cu Andrei Pleșu înainte de acest conflict. Oricum, de foarte mulți ani simțeam nevoia unei schimbări. Nu,

INTERVIUL SĂPTĂMÎNII

n-am vrut să fug din Tîrgu Mureș. Sînt foarte legat de oraș, am foarte mulți prieteni acolo. Dar mi se propunea o experiență nouă: să conduc o editură în București, un spațiu pe care de mult timp simțeam nevoia să-l aprofundez.

Ce proiecte aveai venind la București ca director de editură? Cîte dintre ele ai realizat?

În primul rînd, eu speram să mă mut în București cu familia. Lucrul acesta a fost imposibil. E o poveste întreagă și nu vreau să intru în amănunte, dar nu am primit o locuință. Când mi s-a oferit, era deja prea tîrziu. Asistam stupefiat la goana aceea teribilă după spații de locuit; fiecare a luat cît a putut de mult. Adică acei care au fost apropiați de cercurile Puterii au luat vile, iar eu nu puteam să primesc o locuință, fiind totuși directorul unei edituri de stat. Ce să-ți spun? Făceam un fel de navetă foarte obositoare la Tîrgu Mureș. Dar nu asta este problema. Problema este că am locuit în niște condiții absolut degradante, care nu mai merg la o anumită vîrstă sau la o anumită poziție. În general am locuit în hoteluri, și cînd efectiv nu mai aveam bani, locuiam la prieteni, cunoscuți și chiar în spații improvizate. Am rezistat pentru că nu-mi place deloc să cedez ușor. Am rezistat în asemenea condiții doi ani și ceva.

Vorbește-mi, te rog, de munca la editură. Ce ai realizat ca director?

Ce să spun... Prea puțin... Apăruseră deja problemele de spații tipografice. Au apărut cîteva cărți propuse de mine. Altele, după plecarea mea, nu au mai apărut. Dar nu erau numai proiectele mele. Făcusem un proiect la nivelul conducerii editurii. Eu n-am impus un stil prin care să decretez ce și cum să se publice. După părerea mea, Editura Albatros a mers bine și am scos titluri destul de serioase și cu impact asupra publicului. Ei bine, mi s-a reproșat, de exemplu, că mi-am reeditat și propria mea carte — "Schimbarea la față". Dar la urma urmei n-a fost inițiativa mea. S-a propus să publicăm cîteva cărți ale rezistenței, o mică serie, cărți care au avut niște procese publice. A mea nu a avut un proces public, dar a fost violent atacată în *Scinteia* și *Săptămîna*. Pe urmă au fost problemele cu invalidarea de către secția de presă a CC-ului a premiului pe care-l primisem. Deci era o carte în jurul căreia se făcuse o anumită vîlvă la un moment dat.

Te-a mulțumit munca la editură?

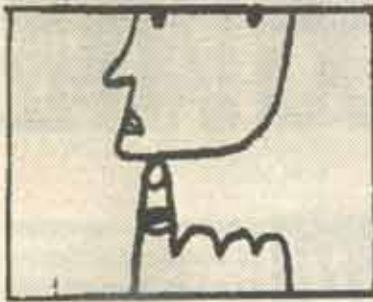
Cred că am avut și satisfacții. Am simțit, de exemplu, că sînt acceptat de corpul redacțional, care la început m-a primit cu foarte mari rezerve, pentru că era ceva impus. Era atunci moda aceea ușor anarhică de a ne pune noi șefii, conducătorii. Uneori lucrurile acelea s-au dovedit falimentare.

Din păcate, acea "modă ușor anarhică", așa cum o numești tu, s-a generalizat, pentru că a fost respins (chiar și ca idee) un proces al comunismului.

Procesul comunismului a speriat pe foarte multă lume. După părerea mea, opoziția a folosit foarte inabil toată povestea asta. Pentru că foarte mulți oameni care au avut mici funcții (au fost secretari de partid, mărunți activiști ș.a.m.d.) au fost speriați. Trebuia precizat foarte clar că procesul comunismului înseamnă de fapt pedepsirea celor care au ucis, care au făcut crime împotriva poporului român, oameni care au subminat economia

(Continuare în pag. 6)

Cel de-al doilea Congres al Alianței Civice, desfășurat sâmbătă și duminică l-ar fi putut pune pe un observator ceva mai superficial sau mai neatent dinaintea unui aparent paradox: asupra problemelor "mari" ori "esențiale" - cum ar fi apelul adresat președintelui Iliescu pentru aflarea adevărului asupra evenimentelor din decembrie '89, moțiunea privind-i pe românii arestați din Transnistria, ori cea criticând vehement felul în care C.N.A. a repartizat frecvențele de emisie - acordul participanților s-a obținut ușor, fără probleme sau discuții, iar votul a oferit spectaculoase unanimități. În schimb, probleme aparent de "ordinul doi", cum ar fi cea a relațiilor cu P.A.C., anumite modificări în statut privind viața de organizație au fost intense și pasional dezbătute, au stîmțit aprigi polemici, iar un acord a fost obținut uneori "in extremis", după insistente apeluri ale dnei Ana Blandiana. Exagerînd puțin am putea afirma că dacă s-ar fi pus la vot o moțiune privind existența bunului Dumnezeu, aceasta ar fi fost aprobată cu entuziasm și în unanimitate ("liberii cugetători" nu mai sînt astăzi la modă); în schimb, chestiunea de a se ști dacă membrii filialelor trebuie convocați la ședințe prin telefon, publicare în presa locală ori scrisoare recomandată cu recipisă s-a dovedit a fi serios controversată. Dar, în realitate, cum spunea cîndva Aby Warburg, "bunul Dumnezeu se ascunde în detalii", iar așa-zisele probleme de "ordinul doi" sînt și de data aceasta esențiale, ele exprimînd într-un chip mai direct sau mai indirect poziția organizației, natura ei, rolul pe care dorește să și-l atribuie în societatea românească.

Relația cu P.A.C. a dominat în mare măsură discuțiile, cu atît mai mult cu cît în sală se aflau, în calitate de membri fondatori ai A.C., și lideri ai P.A.C. precum Mihai Șora, Stelian Tănase ori Stere Gulea. Atmosfera s-a încins repede. Dnii Laurențiu Ulci și George Șerban au acuzat P.A.C. că s-a îndepărtat de organizația care i-a dat naștere, că vorbește o limbă diferită și au propus să se adopte o moțiune prin care să se ceară P.A.C.-ului să și schimbe numele, spre a nu mai fi confundat cu Alianța. O moțiune abia mai moderată, propusă chiar de către Comitetul Director, acuzînd totuși în chip unilateral P.A.C. pentru alterarea relațiilor dintre cele două organizații și cerîndu-i să și pedepsească liderii care au îndepărtat partidul de A.C. a fost citită și ar fi fost, probabil, adoptată dacă în ultimul moment dna Blandiana nu ar fi convins adunarea să renunțe la ea.

Ar fi greșit dacă relațiile proaste dintre cei doi "frați" A.C. și P.A.C. (sau între "mamă" și "fiu" după cum s-au exprimat unii delegați) ar fi redus la un conflict de orgolii dintre personalități, multe dintre ele scriitori și critici literari, deși, fără îndoială, un

Alianța Civică între ideal și realitatea plată

asemenea conflict nu lipsește. Dar în joc este de fapt, așa cum a sugerat și Octavian Paler într-un discurs atent ascultat de participanți, însăși identitatea Alianței Civice. Într-adevăr, odată înființată în 1990, A.C. avea înainte mai multe opțiuni, devenite curînd după apariția P.A.C. ireconciliabile. Prima dintre ele ar fi presupus ca Alianța să fie "organizația de masă" a partidului cu același nume, atrăgînd oameni pe care apartenența la un partid îi deranja, dar care nu s-ar fi împotrivit ideii de a desfășura o anumită activitate civică. S-ar fi înlesnit în acest fel, printr-o propagandă dibace, pătrunderea influenței partidului dacă nu la țară, măcar în micile localități urbane din provincie.

Cealaltă opțiune ar fi fost ca Alianța, după apariția P.A.C. să devină total independentă de orice partid, dar și de orice formațiune care este angajată în competiția nemijlocită pentru putere. Ar fi fost atîns astfel, poate, idealul de a reprezenta o "expresie a societății civile". Practic însă, lucrul ar fi însemnat ieșirea A.C. din Convenția Democratică, în cadrul căreia Alianța se bucură de dreptul de vot și influențează în chip semnificativ deciziile importante ale acestei coaliții, cu implicații în lupta pentru putere, așa cum s-a văzut atunci cînd a fost desemnat candidatul unic al Convenției pentru președinție. La un asemenea pas îndrăzneț se gîndeau cîțiva membri ai unor filiale A.C., care însă s-au simțit prea izolați pentru a mai ridica chestiunea.

În fapt, Alianța a refuzat deciziile categorice, continuînd să se mențină într-o ambiguitate producătoare de neînțelegeri și tensiuni. De aceea sarcina noului președinte al A.C., dl Gabriel Andreescu, nu va fi deloc simplă.

Mai întîi, nu numai că Alianța va rămîne în C.D.R., dar, așa cum au cerut mulți vorbitori, ea se va strădui să sudeze cît mai mult această coaliție pe care unii ar dori-o chiar transformîndu-se într-un partid unic al opoziției. Apoi Alianța își rezervă în continuare dreptul de a arbitra cumva în cadrul Convenției, fapt ce se va izbi de rezistența partidelor ce o compun pe aceasta din urmă. De asemenea, e de crezut că intenția de a influența pe politicieni și parlamentarii C.D.R., ba chiar de a-i selecționa, nu va fi primită fără ostilitate. Pe de altă parte, în ciuda unor puneri în gardă auzite la Congres (O. Paler, O. Căpățînă), Alianța nu pare a și fi dat seama că declinul său din ultima vreme se datorează în bună parte limbajului său abstract, discursului politic radical și idealizant care ignoră în mare măsură realitățile

anoste de pe "teren". Deși mulți vorbitori au menționat insuficiențe organizatorice și practice ale Alianței, ce au contribuit la înfrîngerea C.D.R. din recente alegeri, ceea ce a predominat totuși (inclusiv în raportul prezentat de dna Blandiana în prima zi a Congresului) mi s-a părut a fi un fel de nostalgie după "vremurile de aur" ale începutului Alianței din 1990, epoca marilor mitinguri cu sute de mii de oameni.

Dimpotrivă, criticile de esență privind statutul existențial al A.C. au venit - cîte au venit - din partea unor membri fondatori, care însă nu mai activează în A.C. Aceste voci cerînd un activism mult mai pragmatic, propunînd scopuri mult mai concrete și mai imediate, cît și abandonul generalităților ideologice, nu cred că au prea multe șanse de a fi ascultate.

De altminteri problemele de statut dezbătute se leagă strîns de acest "malaise" existențial al A.C. Atîta vreme cît între programe, intenții, pe de o parte, și realitățile concrete din provincie mai ales, pe de alta, există o remarcabilă disproporție, viața filialelor devine dificilă și tinde să se atrofieze. Recursul la măsuri organizatorice mai "severe", spre a se obține efortul necesar ținerii ședințelor nu reprezintă decît un paleativ. Probabil că foarte mulți membri de rînd ai filialelor A.C. nu mai vin la întruniri fiindcă percep tot mai greu ceea ce ei au de făcut și ceea ce ei pot cu adevărat realiza. Ambițiile ideologice și de "arbitri ai democrației" ale liderilor de la București devin greu de înțeles și chiar șocante cum de îndepărtezi de Capitală.

Parcimonioase în utilizarea "arbei autocriticii", nu este de mirare că unele personalități ale Alianței suportă greu criticile, fie ca acestea sînt sau nu îndreptățite. O scrisoare - poate nedreaptă în parte - a lui Bányai Péter, publicată în revista "22" a stîrnit nu numai o rumoare exagerată în culoarele și la tribuna Congresului, dar și o neașteptată irascibilitate la adresa revistei respective. Libertatea presei este indivizibilă, atît Puterea cît și Opoziția fiind în mod egal datorare să o respecte. O. Paler atrăgea atenția Congresului că uneori chiar și anticomunismul poate fi practicat cu mijloace amintind de comunism.

Aspirînd sincer către un frumos și plin de noblețe ideal, dar adesea frînată de contingentele sublunarității, Alianța Civică pare a nu ști, nici după acest Congres, să-l caute pe bunul Dumnezeu fie și în plătetele chestiuni ale recipiselor poștale.

ANDREI CORNEA

Mai sînt și acum unii care cred că numai ei sau ea erau vinovați. Că ei erau nebunii, schizofrenicii, răii. Că ceilalți făceau și ei ce puteau. Că se împotriveau prin neparticipare și lăcre. Sau cînd aplaudau, conduceau ședințe și îndeplineau "indicații", o făceau așa, contre coeur. De silă, de frică, de o plecare dincolo, o mașină, un video, o cumpărătură mai ieftină, valută. Ziceau dinții că dacă n-ai fi făcut-o ei, s-ar fi găsit alții și mai și. Că oricum ei nu gîndeau după cum aplaudau, că în sufletul lor, în intimitate erau "impotrivă".

Așa și acum. Domnii revoluționari, cei care vor primi peste o zi brevetele de la președinte, revoluționarii-revoluționarilor, aleși pe sprînceană, veniți cu mic cu mare din orașele patriei unde Revoluția a debutat cu împărțea scaunelor în CPUN, s-au hotărît să facă un Congres. S-au strîns umăr la umăr, erou lingă erou brevetat, l-au cheamat și pe președinte și dai și aplaudă. Dai și strigă. "Adevărul! Adevărul!" Care adevăr n-au mai precizat. Nici n-au mai avea importanță, acum după trei ani. Adevăr să fie, și dacă se poate emanat de la președinte. Și ca să respecte tradiția "congreselor de tristă amintire", un revoluționar mai bătrînor, brevetat și el la Cotroceni de mina alesului, dădea tonul aclamațiilor. Și sala ascultătoare, la comandă, în picioare. "Adevărul! Adevărul!" Numai că printr-o ironie auditivă sau poate pentru că memoria, săraca, este încă ticșită de urale, se auzea acolo "Iliescu! Iliescu!". Sau cel puțin ceilalți, neparticipanții, privitorii la televizor, așa auzeau... Timpul trece și amintirile unora nu se estorpează, orice-ai face.

REVOLUȚIONARIII APLAUDATORI

Nu s-au putut lipsi unii domni revoluționari de prezența președintelui. De o stringere călduroasă de mină. De vocea-i bărbătească. De laude, felicitări și consens. Nu dormeau noaptea fără asta. Nu le mai pria titlul de erou. Și uite-așa l-au onorat - chemat-invitat la Congres. Nu să-l huiđuie, nu să-l întrebe de morți, de arși de la Crematoriu, de teroriști, de cine a tras în noi după 22. Nu. Doamne ferește! Doar a început adevărata tranziție spre consens. L-au chemat să-l aplaudă. Să-l mai perie puțin. Să-i dea ocazia să și arate în public participarea la unele evenimente și neparticiparea la altele scornite de dușmanii reconcilierii, ai datului mină cu mină. "Cum puteam eu să fiu la Ambasada Sovietică cînd am fost însoțit tot timpul?", a spus "primul erou al țării". De parcă a zis cineva că s-a dus fără gardă acolo. Ce ocazie minunată i-au oferit președintelui revoluționarii-aplaudatori! Ce păcat că n-o pot face decît o singură dată pe an! Deși nimic nu e sigur. În curînd s-ar putea ca președintele să distribuie brevete și pentru "participant la mineriadă". Că tot eveniment a fost și ăla. Și atunci să te ții aplaudul!

Sînt sigură că dacă îi întrebi, așa, individual, pe revoluționarii de la Congres ce cred ei cu adevărat despre președinte, vor fi foarte vehemenți. Vor vorbi ca din presa aia "mincinoasă". Vor spune că în sufletul lor de revoluționari brevetati și congresiști sînt, evident, "impotrivă". Cît despre aplauze, ele încă n-au omorît pe nimeni, doar s-a dovedit vreme de 20 de ani. Și nici "adevărul" dacă vine de la președinte nu va omorî pe nimeni. Totul e să nu vină, adevărul ăsta, de unde nu trebuie.

Și mă întreb ca una care am fost și eu pe 21 decembrie la Universitate, e drept fără porta-voce și fără texte dactilografiate dinainte ca ex-senatorul Iosif, care am îngroșat, cum s-ar zice, rîndurile celor care acum nu sînt nici prin ligi, organizații, asociații și nici nu se bat în piept cu revoluționariata lor, mă întreb deci, cine sînt cu adevărat domnii revoluționarii-aplaudatori? Sînt ei "autentici" sau "făcuți" post-evenimente? Revoluționari creați special pentru congrese, aniversări și omagii? Sau poate chiar ei înșiși și-au uitat pină și propria imagine de revoluționari, de oameni care au avut odată curaj, și și-au autofabricat acum o altă imagine. S-au metamorfozat. În revoluționari de profesie. Pentru că, evident, este greu să pui sermul egal între cel care a fost pe 21 decembrie 1989 la Universitate și același, care pe 21 decembrie 1992 îl omagiază pe Iliescu. Este aproape imposibil. Congresiștii din '92 nu mai au nimic comun cu revoluționarii din '89. Și mă mai întreb, ei se recunosc în ceea ce au devenit?

Că i-a părăsit memoria și bunul simț, înțeleg, se mai întîmplă. Dar rușinea? Rușinea cînd se vor regăsi în vreo fotografie prin ziare, aplaudînd.

Ce vor face acum, după ce au reușit să-i rușineze pe toți cei care au pus numai și piciorul pe la Universitate pe 21 decembrie 1989? Vor da probabil un comunicat, așa cum se obișnuiește pe la noi, cum că au fost greșit înțeleși, că scopurile lor erau altele, mă rog chestii de genul ăsta. Or să se găsească și cîțiva să creadă. Dar poate cel mai bine ar fi ca dinții să se unifice într-o mare și atotcuprinzătoare ligă care să poarte numele celui pe care îl slăvesc și-l aplaudă: "Liga revoluționară Ion Iliescu".

ANDREEA PORA

REFLECTII ŞI REFLEXII PE O

Devenisem un deţinut bine instruit

Pe 16 decembrie '89, ora 2 noaptea, încercând să ajung în Calea Lugojului (unde locuiesc) sînt oprit de doi securiști coborși dintr-un ARO alb. Cu cîteva secunde înainte, dintr-un bloc coborșeră doi tineri însoșiți de o domnișoară (erau studenți și veneau de la o petrecere). M-au întrebat ce este cu vîietul de afară. (Se auzea glasul mulțimii.) Le-am spus ce s-a întîmplat în Timișoara. Nu m-au crezut, au spus că sînt beat. Nu știam cum să-i conving. Nu i-am convins eu, s-au convins singuri cînd securiștii ne-au legitimat. Nu am apucat să-mi scot Buletinul de identitate, pentru că în acel moment sînt lovit cu o bîtă în rinichiul stîng. Fata de lîngă mine ripostează, este făcută tîrfa și aruncată în mașină, alături de cei doi tineri care o însoțeau. Pe drum, securiștii ne lovesc cu aceeași sălbăticie ca și prima dată, din cauza loviturilor primite îmi pierd cunoștința. Mă trezesc tras de pâr și scos din mașină împreună cu cei trei tineri. Sîntem în curtea M.I.-ului. Acolo sîntem primiți cu o ploaie de înjurături însoțite de lovituri. Sînt plin de sînge pe față. Sîntem aruncați într-o încăpere unde se mai aflau vreo 40 de oameni între 14 și 60 de ani.

Aerul de acolo pare de nerespirat, iar numărul celor care erau aduși în încăpere începe să crească. Constatat cu groază că toți poartă urmele loviturilor aplicate de securiști.

Dacă numărul morților din Revoluție a oscilat între 60.000 - "genocidul" de care a fost acuzat Ceaușescu - și 1.000 -, cifră care a dezamăgit întreaga opinie publică occidentală - despre ucigași și dosarele lor nu s-a suflat nici un cuvînt pînă acum. De aceea, pare ciudată brusca hotărîre a Procuraturii de a parțial-dezvălui, la trei ani după "sîngeroasele evenimente", amănunte despre cum și unde s-au volatilizat teroriștii noștri - căci ai noștri sînt și ei -, scenariul palestinienilor instruiți să pună în aplicare faimosul "plan Z" căzînd în uitare și desuetudine. Expunerea procurorilor a avut darul de a demonstra, printr-un discurs ce și-a dorit exact contrariul, cum, punînd umărul (atunci, ca și mai tîrziu), instituțiile țării - Justiția, Poliția, Parlamentul, Omul-de-Bine, Procuratura și Președinția - au reușit să încîlcească atît de rău ițele întregii povești încît nici zece comisii guvernamentale nu i-ar mai putea da de capăt și cum, printr-o abilită manipulare a timpului, fricii, morților, minciunii, haosului, interesului, dosarelor, aceleași instituții au izbutit să transforme Revoluția în "eveniment". Dacă ținem cont de cifrele prezentate, următoarea etapă, peste trei ani probabil, ar fi transformarea "evenimentului" în "incident". Cu atît mai mult că cele 1.218 dosare care fac la ora actuală "obiectul cercetării" s-ar putea să aibă soarta celorlalte. Care soartă nu fuse deloc crudă pentru vinovați.

Din cele 2.912 dosare înregistrate s-au soluționat 1.694 în felul următor: 1.309 - soluționate prin netrimitere în judecată (din lipsă de probe, evident), 62 -

După un timp apare și un tip în civil (căpitanul BUCUR) cu un par în mîna, și ne întreabă de ce am ieșit noaptea pe stradă și ce am vrut. Nu pot să tac, în ciuda faptului că-mi plesnea capul de durere din cauza loviturilor primite și îi spun căpitanului BUCUR (îl știam de la meciurile echipei "PROGRESUL") că eu sînt ilegal reținut și cred că este vorba de o confuzie. În loc de răspuns primesc un pumn în gură, care îmi sparge un dinte din față. Îmi dau seama că nu este de glumit cu "băieții".

Sînt scos din beciul securității de un tip într-un halat albastru și dus într-o altă cămărușă unde sînt verificat corporal. Am ghinion deoarece am asupra mea o casetă audio care îmi aduce o nouă ploaie de lovituri. Tovarășul căpitan MEZINCESCU, proaspăt sosit de la "vînătoare", îmi scapă și el cîteva palme, în timp ce mă întreba ce am avut de gînd să fac cu caseta. După ce mi se iau datele din buletin și locul de muncă sînt dus într-o nouă locuință de 2/2 mp unde stau alături de peste 40 de arestați proaspăt. Printre noi, un subofițer de la U.M. din Gura Sada (jud. Hunedoara) venit la o nuntă în Timișoara, și un puști de 12 ani, RUDOLF, elev în clasa a VII-a C la Școala generală nr. 7. Au fost arestați pe la ora 21, 15 pe 16.XII.1989 în apropierea Cinematografului CAPITOL.

ANDREEA PORĂ

Cîntec de sirenă la Procuratură

soluționate prin rechizitoriu (nu s-au dat alte amănunte), 170 autori neidentificați, deci dosare clasate, 152 - alte soluții (?) și 1.218 dosare nesoluționate dar aflate în cercetare. La această cifră se mai adaugă și cele 1.873 persoane suspecte, din care 1.024 militari și 849 civili.

Interesant este raportul dintre numărul de dosare înregistrate în diverse orașe și numărul de morți și răniți. Astfel, în București sînt 1.361 dosare (nu știm dacă soluționate sau nu) - 221 la Procuratura Militară și 1.140 la Direcția Procuraturii Militare - și 2.325 victime, din care pe 21 decembrie - 49 decedați și 599 răniți, iar după 22 decembrie - 515 decedați și 1.162 răniți. La Timișoara sînt 37 dosare și 563 victime: înainte de 22 decembrie - 73 decedați și 296 răniți, iar după 22 decembrie - 20 decedați și 77 răniți. Concluzia, conform datelor Procuraturii, ar fi că, teoretic, în Timișoara fiecare dosar a "făcut" 15,2 victime, iar în București la un dosar revin 1,7 victime. Pare absurd, dar atît timp cît nu cunoaștem situația acestor dosare și nici pentru ce anume sînt inculpați vinovații, riscăm să cădem fie în atmosfera din Twin Peaks, fie în ridicol. Misterul se adîncește atunci cînd studiem cifrele

După o nouă triere (bărbați-femei-copii), spre dimineață, sub o ploaie de lovituri și insulte, sîntem scoși în curtea securității; un grup de aproximativ 40 de persoane, cu mîinile la ceafă. "Protectorii" (milițieni și securiști) ne trec în revistă. Par agitați și speriați. Trec pe lîngă noi lovindu-ne cu picioarele și cu bastoanele. Fiind în fața coloanei vîd pe cimentul curții un om culcat pe spate, plin de sînge, horcîind. Este ridicat din fața noastră și îmbarcat într-o mașină.

După un timp apare și duba închisorii. Urc ajutor de două bastoane croite pe spate de milițieni, într-o spaimă de nedescris, amenințați fiind cu ani grei de închisoare. Ultimul care urcă este un cerșetor pletos cu un picior amputat. Trebuie să-l țin în brațe. Scena mi se pare grotescă. Pe moment uit de toate loviturile încasate, gîndindu-mă unde ne vor duce, ce se va întîmpla cu noi.

Ajungem la Penitenciarul "POPA ȘAPCĂ".

Acolo, într-un club, sîntem verificați din nou (dezbrăcați și purificați). Scenele mi se par penibile, printre noi fiind și copii minori sub 14 ani. Din club, încolonați și cu mîinile la ceafă, sîntem duși în celula 56 a închisorii, viitorul meu domiciliu. Sînt printre primii în celulă, îmi iau în primire un pat, la etajul III lîngă o fereastră. Nu-mi fac nici o iluzie, știu că n-am nici o șansă de scăpare. Îmi revin în

memorie evenimentele din 11 (15 noiembrie) de la Brașov. Știu ce așteaptă. Între timp ușa se deschide și un grup de arestați își face apariția.

După amiază pe la ora 17.00 se împușcături de afară, sîntem cu toții îngr deoarece eram convingi că împușcăturile din curtea închisorii. La toate aceste mom de calvar se mai adaugă și ploaia care e neconținut, cu trăsnete și fulgere. Pe noi credeam că apocalipsul bate la ușă.

Teama și groaza a pus stăpînire pe ei 56. Se vorbea în șoaptă. Fiecare se gînd un alibi: nimeni nu a fost la demonstrație, spuneau că sînt nevinovați. În celulă vreo 80 de paturi iar noi aproape 200, veniți erau răniți, împușcați, cu m contuzii pe corp. Încep să fiu dispe deoarece nu știam ce să spun la interogate eram convins că băieții "cu ochi albaștri trecut și pe la mine acasă.

Duminică seara, mergînd la "baie" ză un tînăr care își punea compresă la o r Constat că băiatul a fost împușcat în u Glonțul li rămăsese acolo. Majorita arestaților erau nevinovați. Cel mai bătrîn în vîrstă de 60 de ani. A fost ridicat din scării blocului unde locuia. Coborise să ce este cu mașina lui, era îmbrăcat în pij și șlapi. Mașina lui era la locul ei, iar e trezit într-altă mașină dus la "PE ȘAPCĂ".

Marți 19.XII. a sosit și interogatoriului pentru mine. Sînt dus în sală mică unde se aflau patru anchetatori. fost întrebat: De ce am ieșit pe stradă și ca strigat? Încep să le spun că sînt reținut

denunțat de concubina sa geloasă, Mă Lînar a dovedit "exuberanță" și a tr lampadarul de la hotelul Athénée, iar 4 Site era surdomut și scotea niște su ciudate, așa că a fost luat drept stră Chiar să nu fi găsit nimic altceva Procura în afara acestor "exotisme", cînd în ul instanță "suspecții" n-au fost totuși nise extraterestre, ci 1.024 militari, 849 civili, - MI și 349 - DDS. Dacă exemplele nu cel puțin jenante și incredibile, căci totu o să credem că țara întreagă a fost teron două săptămîni de o armată de surdomu soți infideli, am putea crede că și ele parte tot din vreun scenariu. Mai ales este adevărat că suspecții au fost prec uneoru cu acte în regulă, diferit "comandamente" și penitenciare (ex.: l penitenciarul Brăila, 50 la Inspector Municipiului București de către Marele Major etc.). Dincolo de pretextul haosulu nepregătirii juridice și al confu generatoare de entuziasm exagerat sau fi este totuși greu de crezut că "profesionali "eficienta" noastră Procuratură nu a g probe pentru a trimite în judecată măca terorist. Așa, pentru fi de exer... amato și urmașilor lor.

Urmărind acest scrabble al cifrelor, o variază de la raport la raport ca și cum vorba de importurile pe anul în curs raportul precedent erau numai 1.035 decedați pe țară, iar acum sînt 1.104), n rămîne decît să ne întrebăm care va fi cifra finală. Pînă una-alta se observă în calculată schimbare de tactică. Pentru a n mai spune că sîntem învăluiți în tăcere, n picură în urechi cîntece de sirenă.

TEMĂ DATĂ: REVOLUȚIA

greșală, că nu am făcut nimic rău, că mă vroiam să merg la Lugoj cu un pom de Crăciun pentru părinți. Omul cu experiență îmi spune că nu merge cu povești din astea și ar fi mai bine să-i spun cum a ars Aro din Căminul Regional de Căi Ferate. Rămân puțin interzis și-mi amintesc faza cu mașina care a ars. Eram în zonă dar nu am avut nici un amestec. Văzînd că nu vreau să declar ce vrea el, anchetatorul îmi ajută memoria cu două palme, sînt făcut unghur împuțit (deși sînt român ortodox) și amenințat cu împușcarea pentru sabotaj. Deși sînt groaznic de speriat nu semnez declarația scrisă de el, fapt care îmi atrage o ploaie de lovituri din partea unei "table" mai zeloase care mă păzea. În celulă agitația era destul de mare și apăsătoare. A urmat o noapte de coșmar pentru a nu auzi zgomotul de afară. Fuseseră aduse în curtea închisorii două mașini care au stat cu motorul aprins toată noaptea. Pe la ora 22,00 s-a făcut o listă cu arestații din celulă în ordine alfabetică. Ea mai cuprindea: nume-prenume - mama - tata - profesia - loc de muncă - anul nașterii - religie - apartenență politică. Acest calvar a durat pînă pe la ora 4 dimineața. Pe la ora 10-11 primii zece deținuți sînt scoși afară. Sîntem cu toții speriați, simțeam că se apropie sfîrșitul nostru.

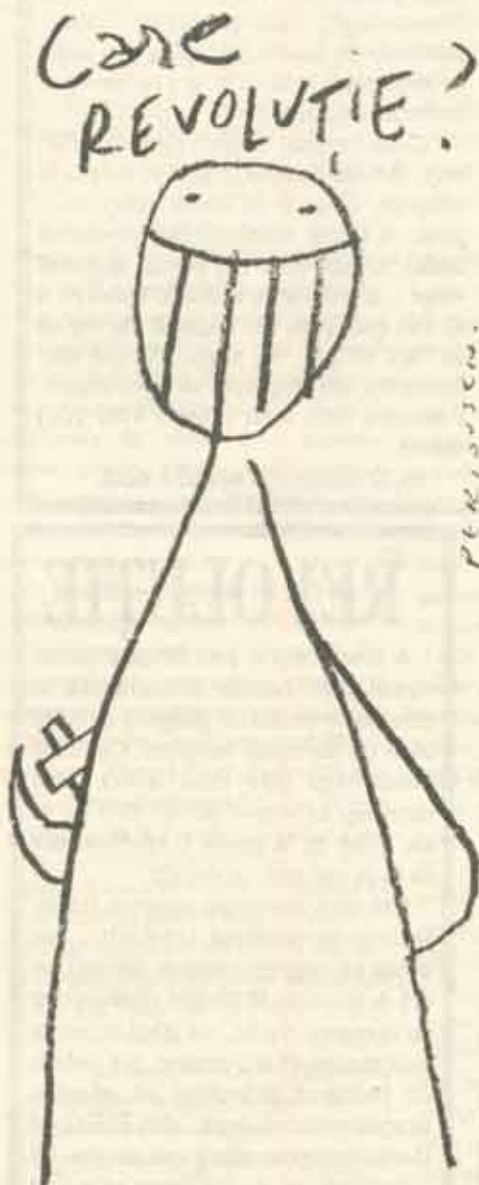
Tîrziu, spre seară, ușa celei noastre se deschide brusc și asurzitor. Un individ mic de statură ne anunță să fim calmi, liniștiți, pentru că vom fi eliberați. Nimeni nu se bucură, eu nu-l cred, teama și groaza pune stăpînire pe celula 56. Pînă și veteranul loji are ezitări. Studenții din celulă spuneau că ei nu vor ieși pentru că vor fi împușcați. Sînt hotărît să plec de acolo cu orice risc. Afară în curte același individ "mic" îmi spune că vom fi eliberați și predați mulțimii în fața C.J.P.C.R. Se aduce și un steag alb. Mi se încredințează, dar pe moment nu îmi dădeam seama cui trebuia să ne predăm și de ce? În fine, după o lungă așteptare urcăm în aceeași mașină a instituției care ne-a adus aici cu cîteva zile înainte. Lîngă mine inginerul CUTĂRA ALEXANDRU cu care schimb niște cuvinte. Ajunși în oraș, o mare de oameni ne întîmpină sărutîndu-ne și îmbrățișîndu-ne.

Lacrimile îmi curg fără încetare, sînt

liber, trăiesc, dar nu pot înțelege pe moment de ce drapelul ROMÂNIEI nu mai are stemă și este găurit.

Ajuns într-un tîrziu acasă, după patru nopți de nesomn, adorm, trezindu-mă brusc în poziție de drepti cu minile la ceafă. Constat cu stupeoare că am devenit un deținut bine instruit.

Prof. COSTEL BALINT

"HULIGANII" ARESTAȚI LA TIMIȘOARA ÎN DECEMBRIE 1989

TOTAL PERSOANE ARESTATE - 832. Din care -700 bărbați; 132 femei.
NAȚIONALITĂȚI: români - 716; maghiari - 82; germani - 19; sîrbi - 4; slovaci - 2; evrei - 1; alte naționalități - 8.

PROFESII: muncitori - 535; funcționari - 19; ingineri - 19; arhitecți - 1; cadre didactice - 2; subingineri - 4; studenți - 86; militari în termen (permisie) - 2; medici - 1; casnice - 11; pensionari - 7; alte categorii - 116; fără profesie - 29.

APARTENENȚĂ POLITICĂ: P.C.R. - 53; U.T.C. - 413; fără - 366.
VÂRSTĂ: 18-25 de ani - 467; 25-35 de ani - 224; 35-45 de ani - 98; peste 45 de ani - 43.

ANTECEDENTE PENALE: 56. Din care: omucideri - 1; tâlhării, violări, vătămări corporale - 9; alte infracțiuni - 46.

ADEPTI AI CULTELOR: reformați - 31; alte secte - 15.

DOMICILIUL: Circumvalațiunii - 116; Calea Lipovei - 89; Fabric - 79; Fratelia - 78; Calea Buziașului - 75; Zona centrală - 61; Mehala - 59; Elisabetin - 38; zona tipografilor - 9; 1 Mai - 27; Freidorf - 32; din alte localități - 144.

CU RUDE ÎN STRĂINĂTATE: 16. Din care: SUA - 4; Ungaria - 4; URSS - 3; Germania - 2; alte state - 3.

STUDENȚI REȚINUȚI: Facultatea de Electrotehnică - 25; Facultatea de Mecanică - 21; Institutul de Medicină - 12; alte facultăți 1-4.

Obs.: În spitale au fost identificate 228 de persoane care urmează a fi cercetate în continuare.

Timișoara, 18.12.1989

Statistică alcătuită de prof. BALINT COSTEL

ANDREI CORNEA

ALSO SPRACH POSTELNICU

Vi-l mai amintiți, nu-i așa, pe Tudor Postelnicu la proces, confruntat cu ani grei de temniță, cum se lovea cu palma peste frunte exclamînd: "Vai ce prost am fost!". Fusesse prost, desigur, fostul ministru de interne al lui Ceaușescu, fiindcă nu-și părăsise stăpînii și în momentul înaintea orei H, fiindcă laș și fricos cum era, nu-și aflase de pe undeva vreun picior de ghips, spre pildă. Fusesse prost că nu deslușise ce se întîmplă și iată-l astăzi la închisoare în loc să stea demn și solemn pe băncile Parlamentului alături de amicii săi, C.V. Tudor sau A. Păunescu, băieți deștepti aceștia. Proști fuseră și Dăscălescu ori Manea Mănescu și desigur, foarte proastă s-a arătat Suzănica Gădea. Dacă ar fi știut toți aceștia ce se va întîmpla, se îmbolnăveau cumva, absentau ei (motivată sau ne-) de la ședința CPex, sau chiar prindeau curaj și îi ziceau "lui", ori "ei", o vorbă-două, ca să se consemneze în procesul-verbal. Sau, poate își luau avînt precum Mladenov la bulgari și îl debarcau ei pe "șef" și atunci altfel se scria istoria. Dar nu și-au dat seama, nu au prevăzut, nu au înțeles, pe scurt, au fost proști.

Și cîși nu au mai fost asemenea lor! Directori de uzine care i-au oprit pe muncitori să iasă în stradă și care apoi au fost destituiți - firește că n-ar fi procedat în acest fel dacă "ar fi știut". Redactori șefi care pentru a-și împlini exemplar sarcinile de partid, refuzau în decembrie '89 dreptul la semnătură unor scriitori, și-ar fi dat ei măcar demisia dacă n-ar fi fost și ei proști. Atîția au fost "marginalizați", sărmanii, mai bine de un an - acum nu mai sînt - doar fiindcă n-au sărit din barcă la timp, fiindcă nu au văzut, fiindcă nu au anticipat, fiindcă nu s-au orientat din mers. Mii de activiști, zeci de mii de "cadre", sute de mii și milioane chiar de inși, altfel de toată stima, au fost pur și simplu proști. Cum era să știe ei că o să vină Revoluția și ce o să se întîmple în zilele și în săptămînile acelea? Și cîte nu ar fi făcut, dacă ar fi știut!

La limită, chiar și Nicolșki - călăul de la Pitești - își căina prostia. Mai tortura el sau puneă el să fie torturați oameni, dacă ar fi "știut"? Sau cutare "kapo" de la Canal poate era mai omenos cu vreun deținut dacă ar fi știut că, într-o zi, acesta va ajunge deputat, senator. Ar fi avut și el pe cineva "sus" care să-și amintească și să-l ajute acum la bătrînețe, că doar "oameni sîntem și români cu toții".

Proști, proști am fost cu toții! Dacă am fi bănuit ce se va întîmpla, treceam în număr mult mai mare în disidență, eram mai înfiți, ne organizam mai bine și mai din timp. Iar dacă ne prindeau, n-ar fi fost un capăt de țară: cîteva luni de pușcărie, apoi eliberarea triumfală, aura de martiri, acces imediat către funcții înalte. Ce, nu avem noi intelectuali de talia lui Havel, Michnik & co? Ba avem, dar am fost cu toții niște proști, că nu ne-am dat seama și nu ne-am gîndit. Sau, atunci, în primele ore și zile ale Revoluției, dacă ne urcam noi în balconul C.C., dacă intram noi în primul, în al doilea CFSN, dacă vorbeam noi la Televiziune, dacă spuneam noi atunci, înaintea altora, "jos comunismul", dacă puneam mîna noi pe teroriștii de la colț și le făceam percheziție, și nu armata, sau dacă le făceam chiar de petrecanie unora, dacă ne organizam, puneam mîna pe arme - erau din belșug atunci - nu mai fura atunci Iliescu revoluția și istoria curgea altminteri. Dar de unde să fi știut în acel moment că avea de gînd să o fure? Asta e, nu ne-am dat seama, am fost neatenți, neglijenți, năuci, entuziaști, naivi, indiferenți - pe scurt, vai ce proști am fost!

De trei ani lungi de zile ne străduim pe brînci să aflăm ce a fost "atunci": revoluție, lovitură de stat, revoltă spontană, complot internațional împotriva țării noastre, agenturi în acțiune sau o combinație bine temperată din toate acestea. Ce a fost nu știu. Știu însă cum am fost noi, aproape toți: proști ca noaptea. Neghiobi. Firește, păcate am avut și noi: am fost lași, oportuniști, ticăloși, indiferenți la suferința aproapelui, comozi la culme, fripturiști, vanitoși etc. Fleacuri, chestii veniale. Mortal este că nu am înțeles la timp ce se întîmplă, n-am știut că vin "evenimentele" și ce curs or să ia ele. Cît de proști am putut fi! Promitem, deci, că ne vom schimba, că n-o să mai facem. Vom fi buni, cuminți, atenți etc. (că data viitoare - nu se știe...). Și mai ales, promitem să fim deștepti. Solemn. Așa să ne ajute Dumnezeu!

Reflecții și reflexii pe o temă dată: REVOLUȚIA

BOGDAN GHIU

O dată, 16-22 decembrie

În Piața Universității este un schit. Un schit care nu există. Care a existat în urma unor vremi când erau dărâmate bisericile care existau și care se ferește să mai existe ca să nu fie dărâmat și să nu izbucnească din nou acele vremuri. Un schit care se ferește să mai existe ca să nu fie nimic, să nu dispară și să fie recuperat de comunitatea dărâmatei - dărâmabilelor - biserici care există și pe treptele lui să fie omorâți copii. Ne păzim de rău prin neîntrupare. Trecem de bună voie Styxul pe trotuarul celălalt. Și încă nu este destul.

E schitul morților tineri care se

roagă, la adăpostul lipsei de trup, pentru întruparea noastră, a celor cu trupurile în plus, bune de hrană pentru nevoi.

16-22 decembrie nu a fost decât o dată. Nu are cum reveni: ar fi o fantomă. Și nu poate fi o fantomă. În 16-22 decembrie (zile precise, fără an, fără ciclul natural al anului, fără inelul acestuia, garanție a fidelității timpului) am murit cu toții - de moarte istorică - și de aceea ne e acum așa greu. Atunci ne-a început trecutul. Și de atunci bîntuim ceea ce ar trebui să trăim. - Pentru că nu am visat, sau ceea ce am visat am visat numai noaptea. - Pentru că am existat agonisindu-ne (agonizînd), iar acum ne vine greu să ne cheltuim grămăjoara de măruriș, care nu are cum fi totuna cu o monedă, simplă, rotundă și tare. Ne e peste putință. Pentru că agoniseala nu se poate cheltui, e pentru clipa de mîine, fantoma zilei de azi. Pentru că numai moștenirile pot fi cu adevărat cheltuite (adică dăruite, fără a aștepta nimic în schimb). Iar noi, acum, am moștenit un sacrificiu, o cheltuire de sine, și sîntem în plus. Plus absolut. Originar.

Dar continuăm să trăim și pe lumea

cealaltă, unde nu am terminat cu adevărat de trăit și pe care am evitat-o. Vieți față de care sîntem în viitor, dar cărora nu le sîntem (de) viitor. Nepuținînd trăi în posteritatea visată, ne purtăm viața în pură posterioritate. Am vrut să ne salvăm fără a fi întrerupți. Iar clipa nu schimbă timpul, ci îl părăsește.

În ce istorie trăim? Ce clipă temporalizăm? La ce risipă ce nu consumăm, nu epuizează, ci consolidează luăm parte, ne luăm partea? Sau doar "tranzităm", mai precis ne lăsăm tranzitați de istorie, de clipa din afara istoriei, aruncîndu-se în gol de pe masa încărcată a acesteia?

Clipa a trecut, în afara timpului, fără trup, lăsîndu-ne nouă trupurile: s-a pus la adăpost, chiar și de trecut, căci nu-ți poate fi trecut evenimentul (devenind astfel "evenimente"...) căruia nu-i ești viitor - la adăpost în neînțelegere, liberă de a fi. Ce care și-au dat trupurile nu vor să se facă strigoi. Nu revin. Numai noi: încercăm din răsuferință să ne revenim. Fantomă este doar istoria vie, (cu) diurnă.

16-22 decembrie: numai o dată.

OANA ARMEANU

VICTIME ȘI EROI

În decembrie '89, familia Andronic locuia într-un bloc de pe strada Știrbei Vodă, în apropierea intersecției cu Popa Tatu. În timpul revoluției, acea zonă a fost unul din punctele "fierbinți" ale capitalei, din cauza atacurilor repetate asupra Radiodifuziunii, aflată pe strada Nufierilor. Toate străzile erau înșesate de tancuri și mașini blindate, iar împușcăturile nu mai conțineau. Accesul în zonă se făcea cu dificultate, iar cei ce locuiau acolo erau practic izolați.

În seara zilei de 22 decembrie (se pare că din cauza unei lumini la una din ferestrele familiei Andronic), un tir de mitralieră a secerat fațada blocului. Cîteva gloanțe au pătruns în apartament. Familia Andronic era acasă. Mama stătea în cameră cu băiețelul în vîrstă de o lună, Vladimir Cătălin, care dormea în coșuleț. Două gloanțe au spart geamul de la camera copilului și unul din ele a ricoșat în lampă și l-a lovit pe Vladimir în ceafă. Mama s-a speriat, la început nu și-a dat seama ce s-a întîmplat, l-a luat în brațe pe copil și l-a scos din cameră. În holul dintre camere a văzut că are scutecele stropite cu sînge. S-a strîns toată familia. Copilul avea o gaură în ceafă. Au încercat să cheme Salvarea, dar legăturile erau întrerupte. Atunci tatăl și bunicul au luat băiețelul cu gîndul să ajungă cît mai repede la un spital. În lift, aproape de parter, au auzit voci în holul blocului și zgomotele făcute de încărcarea puștilor. S-au speriat, au oprit liftul și s-au întors la etajul 4. Cînd au coborît din lift, se auzeau pași pe scări. Au intrat repede în apartament. Nu șiau ce să facă, se temeau să iasă și orice legătură cu exteriorul le era tăiată. Era ora 11,30 noaptea. După vreo jumătate de oră au ieșit totuși, au coborît la etajul 3 unde locuia un medic chirurg și l-au chemat să vadă copilul. Medicul a venit, l-a examinat pe Vladimir și le-a spus că glonțul intrase în creierul mic și că nu avea rost să-și facă muștrări de conștiință; chiar dacă ajungeau la spital, copilul n-ar fi avut nici o șansă să supraviețuiască. Vladimir scîncea înceteșor. Tatăl și bunica l-au bandajat la cap și l-au ținut în brațe. A murit după miezul nopții, pe 23 decembrie, chiar în ziua în care împlinea o lună.

Au urmat formalitățile, actele, aprobările. Familia a cerut ca Vladimir să fie înmormîntat în cimitirul Bellu. Au arătat procurorului gloanțele găsite în casă și acesta a confirmat că sînt gloanțe ale armației române. Întrebați ce pretenții au, au spus că nici una.

Tîrziu, după vreun an și jumătate, lui Vladimir i s-a dat un certificat - "mort în revoluție". Titlul de erou al revoluției nu se acorda decât celor ce puteau dovedi cu martori că au luptat în revoluție. Cei morți fără dovezi erau doar victime, nu eroi. După îndelungi demersuri întreprinse de asociațiile ce au luat naștere după revoluție (a răniților, a luptătorilor, a eroilor revoluției etc.), Comisia pentru acordarea titlului de erou a acceptat ca acesta să fie dat tuturor celor sub 16 ani morți în revoluție. Vladimir Cătălin a primit și el în luna octombrie 1992 titlul de erou martir. Familia Andronic însă nu are nevoie de titluri și drepturi, singurul lucru pe care îl dorește este aflarea și judecarea vinovaților. Nu a acelui soldat care, speriat, a tras la întîmplare, ci a organizatorilor masacrului.

REVOLUȚIE

A fost odată o țară în care trăiau numai cîini. Aceștia se împărțeau în cîini care dormeau noaptea și cîini care nu dormeau noaptea. Cei care conduceau țara erau aceia care dormeau în timpul nopții. Din an în an, cîinii de la putere li asuprau din ce în ce mai mult pe ceilalți.

Cei care dormeau noaptea trăiau fericiți pe spinarea celorlalți, dar aveau un neajuns: noaptea, somnul lor era deranjat de lătrăturile cîinilor care nu dormeau. Astfel, cei aflați la putere s-au întrunit să ia o decizie. S-a stabilit că factorul principal al acestor neajunsuri era luna, din cauza ei lătrînd noaptea cîinii cei de jos. În consecință, au dat un decret prin care interziceau apariția lunii pe timpul nopții, iar luna nu a mai apărut.

Cîinii care nu dormeau noaptea, văzînd că pînă și lătratul la lună este interzis, că li se luase chiar și luna, s-au revoltat, și într-o noapte i-au dat jos pe cei de la putere, luau prin surprindere, în somn. Însă printre cîinii care s-au revoltat se aflau și cîișiva dintre cei care dormeau noaptea, dar în acea noapte nu se culcaseră, știînd ce se va întîmpla. Aceștia au preluat puterea și le-au promis cîinilor care nu dormeau noaptea că li se va da luna înapoi și vor putea lătra la ea cît vor dori. Și chiar așa s-a și întîmplat, fiecare cîine care nu dormea noaptea avea libertatea de a lătra la lună cînd și cît voia.

Cei aflați acum la putere, pentru a nu fi deranjați în somn de cei care lătră, dormeau cu vată în urechi, lășîndu-i pe cei care nu dormeau să lătre cît vor și la ce vor.

CRISTIAN VASILE
student

Fotograme dintr-o Revoluție

Un film de Andrei Ujică și Harun Faroki, producție germană, 1992 (1 h 30 min).

Introducere

Un film despre filmul revoluției. Ujică și Faroki au adunat o arhivă completă cu tot ce s-a filmat în timpul revoluției (inclusiv din arhiva TVR), au vizionat timp de doi ani absolut tot, învășînd pe de rost imaginile și timpii, creînd conceptul filmului: întîlnirea istoriei reale cu istoria mediată. Filmul este un montaj de fotograme reale. Nu există invenție. Nu s-a filmat în plus, nu s-a reconstituit, nu s-au intervievat martorii după evenimente. Eroul principal nu este revoluția, ci camera video care filmează revoluția.

Într-una din cele mai înapoiate țări din punct de vedere tehnologic, în momentele de vîrf ale evenimentelor erau în acțiune peste 20 de camere video.

Film I

Se începe cu prima, singura cameră video (Timișoara, 16 decembrie).

* Camera este departe de locul acțiunii, e încă tomătoare, speriată. Cadrul e umplut pe trei sferturi de peisaj. În fundal, estompați, manifestații.

Filmul se amplifică apoi cu fiecare cameră video care intră în acțiune (montajul reflectă exact timpii de intrare).

București 21-22 decembrie 1989. Treptat se vor antena camerele care acționează în locuri diferite.

* Camera este mai aproape de eveniment, dar încă tomătoare. Se filmează pe ascuns.

Imagine exemplară 1: un cameraman își filmează televizorul care transmite imaginea încă "oficială" a mitingului pro-ceaușescu și alternativ, pe fereastră, imaginea reală a lumii care se împrăștie aruncînd lozincile.

* Structura filmului devine complexă. București 22 decembrie. Se formează axa de interes Tv/CC/MAPN. Puterea. Teroriștii. Tăietura de montaj se împarte între 20 de camere video diferite.

* Aparatul devine mai sigur, coboară în eveniment, în plin conflict.

Imagine exemplară 2: celebra scenă a primului cadru TV (apare noul erou: Televiziunea). Prima imagine "oficială" a Revoluției. Ujică arată cum s-a pregătit acest cadru. Imaginea pregătirii imaginii.

* Prima ieșire în decor a camerelor TV, prima transmisie în direct: mitingul din fața CC, Revoluția în direct.

* Guvernele alternative (în același timp în camere diferite), programul/textul revoluției (în același timp, camere diferite, texte diferite).

* Lupta pentru putere. Lupta pentru stăpînire imaginii. Studioul 4.

* Halucinantă revoluție. Confuzia. Eroismul.

Imagine exemplară 3: Piața Victoriei. Blocuri socialiste neterminate, ferestre goale, negre. Ca un decor. Acolo poate fi orice. Românii au fost antrenați pentru teroare. Se trage de cîteva ore, iar lumea se comportă de parcă ar fi în război de cîteva ani. "În cine tragi, dom'le?" "Nu știu! Trag acolo, la baza blocului."

Filmul se restrînge din nou (tot mai puține camere video) și se încheie cu una singură, camera care a avut acces la execuția ceaușeștilor.

Imagine exemplară 4: Transmisia TV a procesului (o cameră video) e preluată de pe ecranul TV de un grup de alte camere video. Imaginea filmării imaginii.

Film II

Cronologia imaginilor e exactă (mărturie stă timer-ul camerei, dată, oră, minut). Filmul este sec, dur, obiectiv. Ujică nu caută și nu descoperă comploturi, nu dezleagă enigme, nu află

MĂRTURII ȘI MĂRTURISIRI

teroriști. Ujică pune în relație istoria cu imaginea istoriei. Nu lipsește momentele tragice, nu lipsește kitsch-ul evenimentelor, cîntarea româniei cu împușcături, nu lipsește eroismul. Drama și comedia se amestecă.

Imagine exemplară 5: Un jurnalist străin se înregistrează pe fundal de luptă, dar de câte ori transmite, împușcăturile încetează. Înregistrarea e reluată de patru ori, pînă cînd textul reporterului se suprapune pe zgomotul împușcăturilor. Clipeul imaginii e realizat.

Film III

Ujică urmărește cu obstinație martorul video și, ca să-și clarifice demersul, renunță cu greutate (după propria mărturie) la episoade sau subiecte alternative: biblioteca incendiată, teroriștii, alte orașe decît Bucureștiul (cu singura excepție a primului cadru timporean).

Reacția sălii: Emoțională, sangvină. "Aaa! n-a fost așa" (deși toate imaginile sînt life). "Păi, n-ați fost aici atunci". "Nu, dar mi-aș fi dorit atât de mult să fiu cu voi, și de aceea am făcut filmul ăsta".

Film IV

"O să faceți un film și cu ce s-a întîmplat după?" "Nu. Mi-aș dori să fac un film cu acel cosmonaut sovietic uitat în cosmos în timp ce pe pămînt Uniunea se destrăma."

DAN PERJOVSCHI

Foto: GINA MARIN

Securitatea. "Cei mari" ne-au menajat pe Duce Dacie și pe mine, care eram încă în clasa a-IX-a. Tot ce-am știut atunci a fost că Pussy Roske terminase liceul cu o **tinichea de coadă**.

Am început să facem din nou spectacole atunci cînd am ajuns noi în clasele mari: "Conducătorii" grupului eram Alexandru Dacie și subsemnatul. Cînd le-am prezentat doar în liceul nostru totul a fost ca și în regulă (afară de "consternarea" - binevoitoare sau nu - a unor profesori), atunci însă cînd am început să umblăm din liceu în liceu lucrurile au devenit iarăși mai complicate. (Era perioada primelor spectacole ale "Cenaclului Flacăra", cele de la teatrul Ion Creangă din Piața Amzei. Acele spectacole - de mare succes în epocă - ni se păreau făcute cu **mina la gură**, le simțeam ca și complezențe față de ceea ce se întîmpla în jur. Ale noastre erau mult mai implicite politic. Paralelele implicite pe care le stabileam între figura lui Stalin și cea a lui Ceaușescu erau evidente pentru cei care ne urmăreau spectacolele.)

După reprezentația de la liceul Tonitza ne-am trezit cu un **tovarăș de la UTC**, un tovarăș tînăr, doritor să afle tot ceea ce ne preocupă, ce probleme avem, ce doleanțe. Ne-a spus că UTC-ul ar vrea să gireze spectacolele noastre și să le dea o mai mare anvergură. Am fost față de "dînsul" total deschis. Atunci am aflat că Securitatea avea oameni care se ocupau în mod special de "problemele" din mediul liceal. A doua sau a treia zi, chemați la directoarea liceului, am fost interogați direct, de față fiind și **tinărul UTC-ist**. Că ce vrem? Că unde ne trezim? Cred că poziția socială a liceului și a unora dintre părinții noștri - între cei anchetați se afla și Ruxandra, fata lui Dinu Săraru - a făcut ca pînă la urmă totul să se aplaneze. Față de Octavian Roske, noi nu am avut de suferit de pe urma celor întîmplate. Numai că n-am mai putut continua spectacolele cu pricina, iar conducerea revistei liceului a fost încredințată altor elevi, mai deștoinici.

Pe la sfîrșitul lui 1976 l-am cunoscut pe Ion Negojescu. M-a prezentat dînsului un prieten din copilărie al mamei. Criticul mi-a declarat de la început, atunci cînd mi-a citit poemele, că-n ele nu se întrezărește nimic bun. Dar, după felul în care a putut discuta cu mine, după lecturile și preocupările mele a jînit să-mi precizeze că, mai mult ca sigur, neștiind dacă voi fi critic, poet, romancier sau eseist, mă voi ocupa de literatură.

Tata se prăpădise de aproape un an. Standardul social și material al familiei mele scăzuse simțitor. Ion Negojescu a fost primul om care s-a ocupat în mod sistematic de lecturile mele. În cărțile pe care mi le indica (de multe ori îmi și dăruia aceste cărți) găseam - cu uimire - răspunsul la întrebările care-mi umblau pe atunci prin minte. Atmosfera din casa criticului era prima mea întîlnire cu un mediu ce respira intelectualitate. O atmosferă de umor rafinat, de înaltă spritualitate, o atmosferă la care aspirasem toată adolescența. În acea perioadă Ion Negojescu primise mai multe premii alte revistei **Amfiteatru**, premii bazate pe opțiunile studenților. M-a întrebat atunci (cînd a început să-mi vorbească despre dorința sa de implicare politică) ce cred eu că ar fi mai important: influența estetică, culturală pe care o are asupra tinerilor sau compromisul tăcerii, al lipsei de poziție față de un mediu care fusese și devenea din ce în ce mai apăsător. Bineînțeles că înălțurarea celui de-al doilea ar fi eliminat-o pe prima. Știam că făcuse pușcărie politică. Pe lîngă literatură, cel mai des, discuția cădea pe subiectele actualității stringente, românești. Poate că asta a însemnat în primul rînd pentru mine întîlnirea cu Negojescu: legătura directă între politic și literar, nepuțința unui scriitor, sub o dictatură, de a fi numai și numai scriitor.

Pe 6 martie 1977, la două zile după cutremur, Negojescu mi-a dat un telefon la care am stabilit o întîlnire în după-amiaza

aceleiași zile în fața magazinului Cocor. Vroia să-mi arate în ce hal ajunsese garsoniera sa dublă după seism. Într-adevăr locuința sa de pe Calea Victoriei numărul 1 era crăpată, parcă, la încheieturi și, oricum, "inundată" pe jumătate de cărțile bibliotecii căzute. Atunci Nego mi-a citit scrisoarea sa de adeziune la mișcarea Goma și mi-a spus că nu ne mai putem vedea. Eram - se înțelege - extrem de tulburat. Un prieten mai tînăr al criticului m-a condus pînă în apropierea Carului cu bere, ca nu cumva să am probleme cu "băieții". A fost - pînă acum - ultima dată cînd am stat de vorbă față în față cu Ion Negojescu.

Peste vreo săptămînă-două, întorcîndu-mă de la liceu, am găsit-o pe mama pur și simplu disperată. Plîngea. Era deja convinsă că avusesem contacte sexuale cu criticul (la care și datorită ei ajunsesem). Tocmai plecase maiorul de Securitate care-i arătase poze cu mine și cu Negojescu, maior care o "dăscălise" bine în legătură cu căile spurcate pe care o apucase fiul ei. Nici o vorbă despre latura politică a chestiunii. Totul decurgea spre un proces-pretext în legătură cu (dintr-o dată) mult blamata homosexualitate a criticului. Ofițerul îi spusese mamei că se-nतोारce peste două ore pentru a discuta și cu mine. În timpul ce-mi rămăsese la dispoziție mi-am convocat prietenii, băieți ca și mine, de 17-18 ani, și am hotărît împreună - crudă naivitate jocosă! - să declar totul cu excepția discuțiilor, amănuntelor, implicațiilor politice. **Totul**, adică seara în care Negojescu, după mai multe sticle de bere, îmi făcuse o extraordinară declarație de dragoste. (Reduă bineînțeles la un sublimat platonism.) Fusese pentru mine o experiență bizară dar Nego știuse să-i dea acea aură de ne-implicare concretă, de gratuitate care mă făcuse s-o iau exact așa cum fusese: o experiență bizară și-ați.

Oricum, în fața tipetelor maiorului am povestit și-am pus pe hîrtie ceea ce cred că a devenit o probă extrem de importantă într-un proces de corupere de minori. Nu încapă nici o îndoială, ceea ce am făcut atunci înseamnă DELAȚIUNE. Chiar dacă declarasem adevărul, știam că el va fi folosit împotriva lui Ion Negojescu într-un proces politic mascat. Acest proces n-a mai avut loc. Șantajat cu mine, se pare, cu declarația mea, criticul a publicat în **Scîntela** un mic text de adeziune la politica partidului. Oricum, a retractat formal scrisoarea către Goma. La o zi înainte de virtualul proces, doi securiști tineri au venit la mine acasă cu citația, anunșindu-mă cinic că **mîine** vor veni să mă însoțească, să nu care cumva să greșesc adresa. Acel mîine n-a mai sosit însă. Negojescu cedase.

Peste ani, în 1988-89, Ion Negojescu a scris despre cartea mea de debut unele din cele mai frumoase pagini care s-au scris despre această carte. Nu știu dacă el suprapune în minte persoana poetului C.P. cu persoana delatorului minor, în uniformă de liceu, căruia delatorului minor, în uniformă de liceu, căruia i-a înlesnit prin '76-'77 prima întîlnire cu adevărata viață literară. Nu cred că poate bănui cineva ce a fost în sufletul meu atunci cînd am ascultat la radio, la **Europa liberă** sau la **Vocea Americii** (nu mai jîn minte exact), cronica lui Ion Negojescu asupra primelor mele producții strînse într-o carte...

Ultimul meu contact - de data aceasta indirect - cu Securitatea s-a petrecut în 1989 cînd mi-am "pus" semnătura (între primele cinci) pe scrisoarea de protest a celor 17-18 (?) scriitori tineri. Știam că numele de pe acea scrisoare ajunsese la Securitate înainte ca ele să fie citite la **Europa liberă**. (Prin vara-toamna lui '89 această "știință" a Securității despre cine erau semnatarii era un fapt de notorietate în lumea tînără literară.) Spun scrisoarea celor 17-18 pentru că pe lista citită la **Europa liberă**, eu nu mai figuram. Am trăit cîteva săptămîni de spaimă și tînd că afară de "băieții" foarte pușină lume mai cunoștea faptul că și eu semnasem. În al doilea sau al treilea număr de după decembrie '89 al **României literare**, în lista publicată acolo semnatarii nu mai erau 17, ca la postul de radio mai sus menționat ci (plus eu) 18. Dar țele și dedesubturile acestei chestiuni nu sînt eu în măsură să le deslușesc... Dacă cineva m-a uitat la **Europa liberă**, cum de și-o fi adus aminte de mine la **România literară**? Poate, cine știe cine, altădată...

CRISTIAN POPESCU

Liceul l-am făcut la Colegiul Sfîntul Sava pe cînd acesta purta numele lui Nicolae Bălcescu. În acești ani am avut contactele mele directe cu Securitatea.

Copilăria mea a fost una fericită. Tata făcea parte din nomenclatura armatei. Din punctul de vedere al comuniștilor dosarul său genealogic era perfect curat. M-am născut în 1959 și am fost crescut cu "femeie de servicii" în casă, cu mașină cu șofer la seară, fără icoane la loc vizibil. Societatea în care mă formam n-a fost pentru mine în nici un caz una problematizantă. Mă puteam ocupa liniștit de poezie: la 13 ani ai mei, în 1972-73, puteam beneficia chiar și de o încadrare socială pentru faptul că scriam; făceam parte din Cenaclul de la Palatul Pionierilor de pe dealul Cotroceni; am fost ales chiar Președinte din partea copiilor al acestui Palat, fiind - așa cum am mai scris - o dată cu scoaterea afară de-acolo a pionierilor: singurul Președinte destituit de la Cotroceni. În aceeași perioadă am debutat în revista **Luceafărul** cu un poem trist, aproape angoasat; nimeni nu mi-a impus nici un soi de festivism, nici un fel de implicare patriotică. Cred că întreaga mea copilărie este caracteristică pentru **copilul de tip nou**. Am făcut parte din elita acestei categorii.

Distanțarea de concepțiile familiale s-a făcut la început - pur și simplu - prin lecturile de poezie. Acestea s-au constituit într-o lume paralelă, într-o evaziune tipică adolescentină. Mi s-a părut firesc să studiez la cel mai important liceu din țară. Am urmat umanol. Pregătirea profesională a dascălilor era una de anvergură. Dar cel mai mult am avut de învățat de la colegii mai mari. Discuțiile pe marginea Bibliei și cele despre poezie avute cu Daniel Barbu - viitorul specialist în istoria artelor - sau cu Octavian (Pussy) Roske - editorul și traducătorul de-acum al unei antologii de proză americană - m-au format mai mult decît orice prelegere profesorală. În jurul celor doi pomeniți mai sus se formase un grup (din care au făcut parte Violeta Popescu - viitoarea soție a lui Daniel Barbu -, Ion Bogdan Lefter, Bose Paștina, Alexandru Dacie, subsemnatul și alții). Bineînțeles că ideile noastre erau destul de nebuloase; tot ceea ce doream era un fel de transparență, de sinceritate a relațiilor sociale, tînjeam după libertatea de exprimare; doream o "emancipare de stînga"; eram influențați de Maiakovski; ne îndîrjeam împotriva oricărei fel de elitism; chiar visam o poezie adevărată făcută pentru mase; am încercat să schimbăm fața revistei liceului. Prin 74-75 am început să facem spectacole din clasă în clasă, în orele de dirigiență ale profesorilor cu vederi mai liberale. Am dat apoi spectacole și în alte licee dar aici ne-am împotmolit. A intervenit

16 - 27 octombrie
21 - 22 octombrie
22 - 25 dec
1989 - 1992

AURELIAN CRĂIUȚU

DOCTRINELE POLITICE ÎN ACTUALITATE

Aflat în concurență cu masa rotundă liberală de la București, care a polarizat aproape întreaga atenție a presei și a opiniei publice, seminarul de științe politice de la Timișoara, organizat pe 11-12 decembrie de Centrul cultural francez din localitate, în colaborare cu Fundația Soros, Organizația studenților din Universitatea Timișoara și Partidul Alianței Civice, a readus în actualitate problema, în bună parte ignorată în ultimul timp, a doctrinei politice contemporane. Politicianismul vulgar care a dominat (și mai domină încă) piața politică românească din ultimele luni (impus și cultivat de puterea însăși) a însemnat în același timp o deturnare a atenției de la fundamentul doctrinal al programelor partidelor politice către aspectele pur electorale. Necesitatea clarificării doctrinei a început însă să se facă tot mai mult simțită în prezent (dificultatea multor partide de a repera cu exactitate segmentul cărui i se adresează și pe care se pot sprijini nu e fără legătură cu neclaritățile doctrinale sau chiar cu lipsa unei doctrine propriu-zise) și este de prevăzut - și, mai ales, de dorit - că vom asista în continuare la o mai pronunțată evoluție în acest sens, cu repercusiuni pozitive și asupra calității proiectelor și disputelor politice în spațiul pieței politice românești.

Seminarul de la Timișoara a fost din acest punct de vedere o foarte utilă ocazie de a trece în revistă, în compania unor tineri specialiști francezi, doctrinele politice occidentale contemporane și evoluția lor istorică (trebuie menționat că Centrul cultural francez din Timișoara își propune pentru primele luni ale anului viitor să continue seria seminariilor de doctrine politice, începând chiar cu o analiză a resurrecției mișcărilor de dreapta în Europa occidentală). Christian Mestre, profesor de drept public la Facultatea de Drept din Strasbourg, a conferențiat despre tipologia partidelor politice occidentale, Etienne Criqui, profesor de științe politice la Facultatea de Drept din Nancy, a vorbit despre liberalism și partidele liberale în Europa, iar Hugues Portelli, profesor de științe politice la Universitatea Paris II, a prezentat două comunicări incitante despre social-democrație și democrația creștină în Europa occidentală.

vecinătăți etc.), conduse de coduri implicite, mereu suplă și nerigide.

În tipologia pe care a prezentat-o, Christian Mestre a evidențiat caracteristicile principale ale partidelor liberale, conservatoare, social-democrate, democrat-creștine, socialiste, comuniste, regionaliste și ecologiste. Dintre concluziile comunicării sale am reținut mai cu seamă două: e vorba în primul rând despre existența unei anumite "incertitudini" în privința doctrinei partidelor conservatoare aflate într-un ușor declin (!?) în acest sfârșit de secol și de mileniu (este interesant de notat în paranteză cazul particular al Marii Britanii, unde partidul liberal continuă să ocupe o poziție marginală, deși politica ultimilor 13 ani a fost una liberală, promovată de guvernele conservatoare Margaret Thatcher și John Major, ultimul confruntat acum cu reale dificultăți) și, în al doilea rând, identificarea parțială a politicilor partidelor creștine și social-democrate cu încercarea de găsire a unei "a treia căi", născută din "refuzul" simultan al capitalismului și al marxismului. Această din urmă idee nu a fost însă singura discutabilă în comunicările prezentate. În ceea ce mă privește, am fost cu deosebire surprins de modul în care și-a construit discursul Hugues Portelli vorbind despre social-democrație și democrația creștină. Concluzia comunicării sale a fost aceea că, în prezent, social-democrația și democrația creștină reprezintă cele două forțe politice majore ale Europei occidentale, care au în spatele lor cea mai bine organizată rețea de partide politice (nu e întâmplător că în fruntea lor se află cele două mari partide germane: UCD și PSD). Ceea ce nu a reieșit însă cu claritate din discursul său (extrem de avizat de altfel) a fost faptul că liberalismul (i.e. doctrina ale cărei concepte fundamentale sînt societatea civilă, reprezentativitatea politică, separarea puterilor, drepturile fundamentale ale omului, societatea deschisă, guvernarea limitată, proprietatea privată și statul de drept) este cel care furnizează de mai bine de două secole orientarea principală a societății moderne în ansamblul său, că el este acela care a oferit lumii moderne o nouă

tehnică de amenajare a raporturilor sociale și umane - cu alte cuvinte, că el este cultura prin excelență a modernității, o triadă (un mod de reglare a cooperării sociale, un regim politic și un sistem de valori și mentalități). Atît social-democrația cît și democrația creștină au apărut după, pe fondul consacării victoriei principiilor liberale, ca o rafinare a doctrinei liberale și nu ca o descoperire originală. Așa cum spunea Pierre Manent, în prefața excelentei sale antologii de texte liberale, liberalismul este acela care oferă în prezent termenii în care atît europenii cît și americanii formulează și rezolvă problemele vieții lor sociale, politice și economice, doctrina care dă tonul oficial. Or, acest lucru nu a reieșit cu claritate din cele două comunicări extrem de interesante ale lui Hugues Portelli, a cărui marcantă personalitate a făcut o puternică impresie în rîndul auditoriului, o parte dintre cei prezenți riscînd astfel să iasă din sală "convertiți" la social-democrație sau democrația creștină.

Întrebările adresate din sală conferențiarilor francezi, dincolo de inevitabila lor diversitate, au avut însă un explicabil numitor comun: în ce măsură toate aceste doctrine (și partide) sînt aplicabile în contextul nebulos și incert al României din clipa de față? Ezițările universitarilor francezi de a da un răspuns echivoc în această privință sînt cu siguranță mai mult decît un onorat scrupul de rigoare științifică: spațiul European de Est se dovedește astfel a rămîne o mare necunoscută atît pentru cei ce trăiesc în el, cît și pentru spectatorii săi de dincolo de fosta cortină de fier. Prea multe necunoscute intră în joc pentru a se putea da un răspuns clar la toate neliniștile noastre. Însă, oricît ar putea părea de ciudat, există totuși o certitudine de care se leagă toate speranțele și proiectele noastre: nu avem altă alegere în prezent decît între "calea către servitute" și calea către liberalism. Și cînd spun calea către liberalism, am în vedere principiile fundamentale ale liberalismului (piatră de temelie a civilizației occidentale), înainte de toate edificarea unei puternice societăți civile, ca un ecran protector între individ și stat, și limitarea puterii publice, prin separația celor trei puteri și edificarea unui stat de drept "minimal". Aceasta a fost concluzia implicită a seminarului de la Timișoara (și concluzia explicită a discuțiilor de a doua zi organizate de PAC), al cărui principal merit e de a fi rețezit interesul pentru doctrinele politice (mai exact pentru o abordare competentă a acestora!) și de a fi reamintit celor încă neconvinși că ideile sînt acelea care conduc din umbră lumea.

Prof. Dr. JOACHIM STARBATTY - Tübingen

SENS UNIC: ECONOMIA DE PIAȚĂ (II)

Translația de la sistemul economic planificat la cel de piață cere în mod necesar instaurarea statului de drept.
Învățămintele teoriei sistemice.

(Urmare din numărul trecut)

Datorăm, în cele ce urmează, liberalismului clasic, în speță lui David Hume, revelația faptului că statutul social și economic al unui angrenaj administrativ anume este produsul unui proces evolutiv istoric, în care o sumă de decizii sînt luate sub imperiul întâmplării. În consecință, nu se poate pretinde că un sistem al economiei de piață, acela cu care noi sîntem deprinși (civilizația occidentală, n. trad.) să se instaureze de pe o zi pe alta. De aceea, se cuvine să ne concentrăm eforturile, cu atît mai insistenț, asupra unui complex de măsuri, asupra alcătuirii unui sistem instituțional în stare să pună în mișcare procesul de tranziție.

În cadrul strategiei de tranziție se cuvin a fi avute în vedere următoarele clauze:

● Ce anume se poate realiza "în primă urgență"?

● Cînd devine o decizie - în perioada tranzitorie - iretractabilă și pe ce temeuri? În legătură cu aceasta, Norbert Klöten definește anume "mase critice" ale reformelor necesare.

● În ce ordine și perioadă de timp se cuvin a fi realizate elementele constitutive ale economiei de piață, care este modalitatea de a le introduce și de a le asigura funcționalitatea?

Ideea călăuzitoare, cum se deduce, este, deci, de a structura procesul complex de tranziție în etape - fiecare cu pachetul propriu de probleme, aflate într-o strînsă

interdependență; apoi se impune cerința de a elabora planul calendaristic al transformării. Punînd un astfel de plan la punct, vom constata că teoria economiei, în mod expres cea sistemică, ne poate furniza mai multe informații și învățăminte de cît o cred economiștii înșiși și că se oferă un îndrumar prețios pentru rezolvarea problemelor ivite în cadrul procesului de tranziție, prin existența unor concepte teoretice solide și a unui bogat material empiric. Noutatea, dar și dificultatea procesului de tranziție provin din proporțiile și imperatiile chestiunilor de amănunt care și așteaptă soluționarea promptă.

Cercetînd din acest unghi literatura de referință, constatăm că, în cele din urmă, teoria sistemică a lui Walter Eucken ne pune la dispoziție cele mai eficiente surse de orientare teoretică; la aceasta se adaugă rezultatele obținute de Hans Jürgen Wegener, investigator al teoriei sistemelor, concluziile sale. Aflăm astfel care sînt componentele sistemului economiei de piață ("principiile constitutive") și sînt recomandate traiectoriile politice complementare, pentru a-l face funcțional și peren ("principiile reglatoare"). Se definesc principiile primordiale - un mecanism funcțional al prețului și stabilitatea valorii mijloacelor financiare - ca cele care se cuvin a fi instaurate (în vederea tranziției) de la bun început. Firește, nu toate recomandările lui Eucken sînt aplicabile în spirit și literă; totuși, ele fixează circumstanțele terapiei cerute cu necesitate.

Orice terapie trebuie să pornească de la

investigarea "locurilor înguste", lacunelor sistemului social dat: un aparat informațional nefuncțional, proceduri autocratice în distribuția puterii, recursul la mijloacele de creștere a atracției neadevrate ("nu contează cît costă"), deformări ale structurilor, o productivitate a muncii redusă, o monedă devalorizată, diminuarea capacității de inovație și regenerare. În consecință, tranziția se va desfășura în următoarele domenii prioritare de acțiune, după cum urmează:

a) în privința garanțiilor de stabilitate: prin abandonarea controlului statal asupra prețurilor și, prin această măsură, eludarea reglementării artificioase a inflației, o producție veridică sub aspect monetar intern și internațional;

b) în privința alocațiilor: prin diminuarea drastică a numărului de produse subvenționate, asanarea administrației de stat, transparentă în chestiunea șomajului "mascat", integrarea în diviziunea internațională a muncii;

c) în privința sistemelor: prin transformarea structurilor stimulatorii, o mutație profundă în modul de abordare a actului decizional, în rețeaua proprietății, o infrastructură umană și instituțională orientată spre economia de piață;

d) în privința problemelor sociale: la început printr-o rapidă creștere a șomajului, impozite mari pe venit în cazul anumitor grupări profesionale, situație de criză pentru grupurile marginale, primajuri și consensului social.

Trecînd în revistă sus-menționatele probleme se evidențiază: ce anume se poate înfăptui cu repeziune, ce anume conferă - ca o masă critică - tranziției

un caracter de ireversibilitate și care sînt domeniile prioritare, sub incidența teoriei euckiene a sistemelor. Rezultă, în acest mod, un pachet de probleme politice care se cuvine să dobîndească întîietate. Intrucît interdependența economică cere cu necesitate o sumă de decizii tranșante; în consecință, în ceea ce privește soluționarea chestiunilor alocațiilor, a profilării sistemelor, devine limpede că tranziția se va instaura pe un drum fără întoarcere, numai atunci cînd structura decizională va fi descentralizată la toate nivelele, introducînd procesul generalizat de privatizare și o ordine de drept în acord cu principiile privatizării.

(După Frankfurter Allgemeine Zeitung, septembrie 1991)
Versiunea românească: T. SUGĂR

(Va urma)

Ion Bitzan

NOSTALGIA 1992

MAGDA CĂRNECI

"Timpul popularității a venit"

Mai avem astăzi nevoie de filozofie și de filozofi? Mai posedă filozofia o vitalitate și o vocație proprie? Mai are filozoful o "misiune" importantă de îndeplinit în lumea contemporană? Iată întrebări subversive pe care un om "cu-minte" nu le-ar pune în public, deși ele bîntuie tăcut dar constant nu doar inconștientul nespecialiștilor ci și luciditatea profesioniștilor.

Marele public are doar senzația vagă a unui "declin" și a unei lipse, absențe. Unde sînt "monștrii sacri" de altădată? Ce nume de azi să repeți în cor și să pui alături de Kant, Fichte, Hegel, ori de Nietzsche și Heidegger? Cine să ne mai uluiască azi cu uriașe tomuri indigeste dar tocmai de aceea impresionante? Cine să ne mai dea azi o imagine coerentă a lumii și să ne spună sensul existenței?

Filozofii înșiși trăiesc de un secol într-o neliniște obsedată nu doar de "moartea lui Dumnezeu", ci și de iminental (dar prelungul) "sfîrșit al filozofiei". De unde vine la ei această teamă, această obsesie? Din constatarea evidentă că filozofia acestui secol nu mai are aceleași impresionate caracteristici sistematice și aceleași pretenții metafizice ca aceea din secolul trecut: ea pare să-și fi epuizat puțința marilor "proiecte totale" asupra lumii și omului.

Dar e vorba de un declin sau de o mutație? Nu cumva ceva esențial s-a întimplat la nivelul rațiunii și al existenței noastre? Este vorba oare de o neputință ori de o ne-dorință profundă venită dintr-o deziluzie uriașă? Nu cumva asistăm de fapt la ultima fază din declinul marelui mit modern al Rațiunii, alotputernice și atomnintuitoare? Și în acest final de secol și de ciclu metafizic, care e rolul filozofului, acest profesionist al culmilor și aporțiilor rațiunii?

Iată întrebări obsedante la care încearcă să răspundă Gabriel Liiceanu în două cărți a căror apariție aproape simultană la editura Humanitas, într-un fel de legătură cu tîlc, nu mi se pare întimplătoare. Tocmai din "nevoia de a medita asupra menirii filozofiei în secolul de criză a conștiinței care e secolul nostru" se naște "Cearta cu filozofia". De ce ceartă? Cum ni se declară din preambul, tocmai din "neputința de a construi un sistem", se înțelege, după toate regulile filozofiei academice și ale culturii de aparat. Pare că dintr-un neajuns personal transformat într-un resentiment tenace, G. L. se întoarce împotriva filozofiei pentru a-i deconspira infatuările și prezumțiile. De fapt, mărturisirea, curajoasă și orgolioasă, ascunde în ea o provocare și un pariu.

Ea provoacă snobisme filozofice curențe: există o mefiență față de filozofii fără sistem, chiar și printre ne-filozofi; toți filozofii visează să construiască cîndva un "sistem" (chiar și G. L. avea în vedere odată o "peratologie" sistematică). Și în același timp ea instituie un dublu pariu: un pariu cu filozofia, dacă se poate demonstra că e vorba de o criză structurală, "istorială" a disciplinei; și un pariu periculos cu sine, în măsura în care la capătul acestei încercări se poate ivi, cum spune chiar autorul, "o gândire adevărată sau se poate consemna un eșec".

În cele câteva studii aparent disparate cuprinse în carte, scrise între 1985 și 1989 și publicate inițial în reviste, se desfășoară un fel de rechizitoriu extrem de coerent asupra filozofiei moderne, dublat de o pledoarie subiacentă. Preocupările mai vechi și mai noi ale autorului converg către o temă centrală a filozofiei ultimelor decenii. Fie că vorbește despre genurile filozofiei, despre elemente de patologie a spiritului și culturii ori despre carte, ce-i reproșează G. L. filozofiei, pe urmele aștor mari gânditori? Desigur, specializarea excesivă a gândirii, pe latura speculației strict raționale, întîmplată de-a lungul istoriei și mai ales în ultimii 200 de ani: însoțită inevitabil de o specializare artificială a limbajului său tehnic, aceasta ar fi dus la acea "obscuritate" pretențioasă și elitară care a îndepărtat filozofia de public și de rosturile ei în cetate, transformînd-o în cele din urmă într-un fel de "emanație inertială a organismului cultural".

Dar G. L. problematizează mai ales în jurul idealului modern al filozofiei - sistemul: formă pe care o ia, din secolul XIX, filozofia concepută ca "știință totală", ce încearcă să construiască pe temelul unui unic principiu rațional o imagine totalizatoare a lumii, o construcție intelectuală completă care să explice logic toate palierele realității. Or, cum observau deja filozofii romantici, o asemenea întreprindere suferă de păcatul enorm al orgoliului. Orice sistem filozofic se clădește pe prezumția Rațiunii, ca facultate absolută, dar, din dorința unei coerențe raționale perfecte, voința inițială de adevăr ajunge să se pervertească într-o voință de putere: "a găsi ordinea lumii" se preschimbă în "a pune ordine în lume" și devine de fapt, cum observă G. L., o "reconstrucție totalitară" a realității, o formă de "imperialism" în spațiul gândirii.

Prestigiul acestui ideal filozofic al modernității își mai păstrează încă seducția. Încă mai echivalăm inertial Filozofia cu această "formă absolută", încă mai avem nostalgia obscură a unui "nou Mesia al sistemului filozofic". Or, ceea ce vrea să demonstreze G. L. e tocmai caracterul istoric al acestui fel de a înțelege filozofia. Din această perspectivă, așa cum observa recent în spațiul filozofic francez Luc Ferry, filozofia modernă s-ar putea împărți în trei epoci. O epocă a construcției marilor sisteme filozofice "ontoteologice", ce-și propuneau să răspundă - prin tratatele lor de ontologie, gnoseologie, logică, epistemologie, etică, psihologie, teologie, estetică - tuturor chestiunilor ultime, fundamentale ale lumii și

filozofiei clasice, în vederea adaptării rostului filozofiei la epoca, definită de cu totul altfel de urgențe, de azi. Filozoful se ceartă cu ticurile filozofiei, cu pretențiile ei sistematice, cu artificiile sale livregi. Dar o face din interiorul filozofiei: cum singur o spune, sfida să rămîne filozofică, chiar "sistematică", pusată chiar cu armele redutabilului său proponent. Textele au de aceea forma unor impecabile dizertații academice, în care argumentul savant e prins în plasa unei strălucitoare retorici, de o clasică tumură, aproape aulică dacă n-ar fi impregnată de o savuroasă limbă română, de certe calități literare și de patosul discret al unei subiacente pledoarii personale.

Cu exemple nobile luate din Platon, Schelling sau Schlegel, ocupîndu-se de maestrul său Noica ori de Derrida, G. L. schițează de-a lungul cărții alternativa unei "alte filozofii", dez-academizat, decrispată, colocvială. Teoretizează fragmentul, ca o formă mai adevărată și mai adecvată, ba chiar simbolică pentru tipul modern de cunoaștere, suspendat între tentația haosului și nevoia sistemului. Face elogiul principului epic, narativ, în discursul filozofic, argumentează "paradigma feminină a auditoriului", susține misionarismul și "popularitatea" ca țeluri ale filozofiei. Artisticitatea pare să joace un rol important în visata apropiere de public și de comunitate, în implicarea eficace a filozofiei în remodelarea mentalităților.

Ce-l determină pe G. L. să se angajeze în acest pariu cu filozofia și cu sine? Un inconfort lăuntric și o urgență mai generală. Pe de o

Gabriel Liiceanu
cître
APEL
LICHELE

GABRIEL LICEANU
CEARTA
CU
FILOZOFIA

omului, după un model mental de fapt teologic,

reformulat într-o gândire sistematică și antropocentrică. Apoi, o epocă a "deconstrucției" filozofice, care înregistrează definitiva "moarte a lui Dumnezeu" corelată cu irevocabila secularizare a lumii și sancționează finalul filozofiei ca proiect metafizic total, denunțînd ca iluzoriu caracterul "religios" al acestuia: epocă ce începe cu Nietzsche, trece prin Heidegger și ajunge pînă la Derrida, Foucault, ori "noii filozofi" ai "generației '68". În fine, epocă actuală, care, moștenind o perspectivă istorică și critică asupra celor două epoci anterioare, rămîne încă de definit.

Cearta lui G. L. cu filozofia pare să se situeze, paradoxal, undeva, între cele 3 epoci: e un fel de "deconstrucție" făcută cu unelele

mărturisește, "criza profesională (...) oboseala în fața ticurilor filozofiei înțeleasă ca *Beruf*". Dar pe de altă parte, "oribila realitate politică" a vremii sale și a întregului secol, supus marilor ravagii ideologice și belicoase. Conștiința de a se simți prins între un dogmatism interior al propriei discipline și un dogmatism exterior al vieții sub comunism (în definitiv un ultim avatar, în real, al marilor sisteme filozofice trecute) îl obligă pe filozof, crede G. L., să părăsească "paradisul culturii" pentru a traversa experiența politicului, ca să poată "deconstrui" retorica filozofică a Utopiei dar și să-i denunțe Nebunia sub formă politică. Și G. L. vorbește în cunoștință de cauză: după "antrenamentul academic" asumat în timpul

Școlii de la Păltiniș, "despărțirea de Noica" și evoluția sa ulterioară o demonstrează.

Care poate fi atunci rolul filozofului acum, în această a treia etapă, contemporană, care rămîne de definit? Desigur, el poate continua să exerseze o practică reflexivă asupra istoriei filozofiei și să construiască tenace, lucid, o critică din ce în ce mai profundă a metafizicilor trecutului. În cazul acesta, filozoful se mulțumește cu rolul onorabil de profesor. Sau poate încerca să propună o lectură a lumii contemporane: dar una care să difere prin ceva esențial de cea profesată de alte discipline, cum ar fi științele sociale (sociologia, politologia etc.). O lectură a lumii prezente, în care filozoful, implicîndu-se activ, își asumă o sarcină etică, aceea de a analiza realitatea socială în numele propriilor principii și idealuri. În cazul acesta, filozoful își asumă condiția de intelectual și participă la treburile cetății.

Cea de-a doua carte a lui G. L., "Apel către lichele", mi se pare că ilustrează elocvent această a doua opțiune a filozofului. Cartea e o selecție din articolele celebre, din interviurile și luările de cuvînt cunoscute ale autorului, de după 1989, cînd acesta a devenit o personalitate publică activă și influentă. Consecvent premiselor sale temperamentale și filozofice, G. L. intră în arena socială din dorința de "a contribui prin conștientizare (o deformare profesională) la însănătoșirea unei societăți traumatizate". Înainte de 1989, formula sa de "a face cît mai mult bine în jur" era, cum o declară, aceea a unei coerențe moral-sociale, adică "a nu spori prin vorbe sau scris minciuna colectivă și a sluji valori culturale și etice pentru un sens al continuității". După 1989, G. L. alege dialogul fățiș cu "puterea explicită", din dorința de a contribui la a face cu puțință "o viață politică explicită".

Adunate laolaltă, textele ilustrează din plin o vocație de tribun, de "pedagog public", ca și un remarcabil dar literar, dublă "inadecvare" (după formula lui A. Pleșu) specifică și productivă pentru filozofia lui Liiceanu. Scoase din contextul politic care le-a prilejuit, textele rămîn remarcabile: există în ele o claritate și o forță a formulării, ca și un evident simț pedagogic, socratic al înlănțuirilor retorice, care le asigură o vivacitate aproape orală, o adresă precisă și eficace, dar în același timp un ton nobil, purificat. În stilul acesta de o simplitate savantă, filozoful își sublimază o aspirație, o ambiție și o vocație: aceea de a vorbi și a acționa public "în așa fel încît, exprimîndu-te pe tine, să exprimi un mare număr de oameni, să capeți mandat de reprezentativitate din partea celorlalți și să te străduiești să-l onorezi".

Fiindcă la ce poate aspira filozoful într-un timp al perplexității precum cel pe care-l parcurgem, dacă nu să fie un fel de "moralist de serviciu" al societății? Cel care încearcă să ne propună cu consecvență - împotriva tentațiilor noastre conformiste ori reacționare - modele morale, de personalități, de puncte de referință, care să funcționeze ca un fel de "conștiință a noastră mai bună". La urma urmei, acesta e dintotdeauna rolul cel adevărat al filozofului. Acela de "a trezi răspunderea îngrijirii de sine" în spiritul individual dar și în cel al comunității. Rol nu întotdeauna plăcut sau drag celorlalți, uneori contestat, adesea refuzat cu politețe ori cu violență.

Cînd coboară în mijlocul metropolei (sau apare la televizor), filozoful contemporan repetă, altfel, postura lui Socrate. Despre el se poate spune ca și despre acesta: "nevoia de ei rămîne neștiută și ei par să se instituie singuri după ce s-au ivit cu de la sine putere"; dar ei îi creează singuri spațiul acțiunii lor, pentru că ei ne sînt necesari. Pentru că filozoful are acum ca întotdeauna o "sarcină": sarcina de spiritualizare a vieții, pentru că spiritul este "revindicarea constantă a vieții". Filozoful se află, acum ca întotdeauna, într-o "misiune". O misiune devenită "populară" acum, în noile circumstanțe.

Ca să parafrazăm o formulă a lui Schelling, pentru Gabriel Liiceanu "timpul popularității a venit".

"Cearta cu filozofia", Humanitas, 1992; "Apel către lichele", Humanitas, 1992.

IOAN MUŞLEA

FILMUL FRANCEZ LA CLUJ

Pe undeva, nu era prea lesne de crezut că, la Cluj, Centrul Cultural Francez avea să poată organiza o săptămână a filmului francez, "dînd de văzut" şase producţii recente, legate oarecum între ele printr-un singur detaliu: beneficiaseră, toate, de sprijinul financiar al regiunii Languedoc-Roussillon. Timp de o săptămână, cinematograful "Arta" a aprumutat ceva din aerul sălilor "d'art et d'essai" din Cartierul Latin, cinefilii avînd prilejul să (re)descopere așa-numita "școală franceză". Dintre filmele prezentate, două erau strîns asociate noțiunii, ideii înseși de "cinéma d'auteur", voină să însemne acel soi de film foarte "scris", în care dialogul capătă o importanță extremă, iar felul în care autorul își vede personajele devine esențial. Spre deosebire de spectaculosul american, francezii au mers pe "ideea organizării unei tensiuni maxime între scriitura cinematografică și lumea sau personajele reprezentate", favorizînd o anume "poetică a realului".

"Cei doi mari" s-au dovedit a fi Jacques Rivette și Jacques Doillon, ultimul reprezentînd, într-un fel, creatura sau... consecința acțiunii perseverente și lucide a criticului și teoreticianului... Rivette. Acesta din urmă este și autorul "Frumoasei certărețe" ("La Belle Noiseuse"), film distins cu Marele Premiu de la Cannes, în 1991. O distribuție grozavă ne va oferi o demonstrație deslîvșită de artă a conversației și a vieții/trăirii, "à la française", însă - de la un punct - lucrurile vor deraja într-o echivocă și pervers-ingenioasă ședință de poză: Michel Piccoli (în rolul unui mare pictor, confruntat cu problema sfîrșitului și a rosturilor artei sale) încearcă să-și regăsească vigoarea și crezul artistic într-o echivocă, prelungită confruntare cu goliciunea splendidă a remarcabilei Emmanuelle Béart. Rivette exploatează pînă la saietate această confruntare în care rolurile se vor schimba cu timpul și izbutește să o facă într-un fel, într-un stil numai al său, evitînd riscul de a cădea în documentarul de artă și supunînd "modelul" (prin intervențiile lui Piccoli) unor contorsiuni și "schingiuri" ce te duc cu gîndul la păpușa lui Hans Bellmer. Fascinante și de neuitat vor rămîne însă miștile (adevărate, de astă dată) ale pictorului Bernard Dufour, cel care va minui de fapt, de-adevăratelea, o teribilă peniță-scalpel.

Jacques Doillon cu al său "Petit criminel" (Premiul Delluc, 1991) realizează un film cu evidente accente sociale, protagonistul fiind un puști (interpretat magistral de Gérard Thomassin), urmărit și ținut sub observație pentru furtisaguri și chinuit de coșmarul unei vieți de familie nenorocite. Descoperirea unei multi-visate surori se va suprapune cu luarea unui polișist drept ostac; din acel moment - contrar așteptărilor -, acțiunea se va reduce undeva la nivelul limbajului, instalîndu-se o tensiune autentică și în același timp nefirească, mai ales că tot filmul se va petrece în spațiul atît de restrîns al unui automobil.

"Un week-end din două" (regizor Nicole Garcia) este - oarecum - un caz aparte, și ar

putea constitui un mare succes comercial, fiind vorba de o melodramă tipică cu multe zone de sensibilitate, frizînd, din păcate, kitsch-ul. Cît despre "Mima" și "Gaspard et Robinson" ar fi, poate, mai potrivit să nici nu pomenim.

Important însă, în structura și bilanșul săptămînii filmului francez, mi s-a părut a fi scurt-metrajul "Chemins du littoral" semnat de Jean Hormière, care izbutește să evocă trei destine de excepție: al poetului spaniol Antonio Machado, al sculptorului Aristide Maillol și al gînditorului/publicistului Walter Benjamin. Pe cei trei îi va uni, în chip cît se poate de straniu, sfîrșitul care-i va surprinde, pe la începutul

producțiilor și la libertatea cineastului sau la problema cenzurii, care s-a dovedit a fi extrem de subtilă și de nuanțată, dublată încă (în cazul nostru) de reminiscentele bineștiutei autocenzurii. Interesantă mi s-a părut a fi și convergența care s-a vădit în privința influențelor sau, în bună parte, a

Un public neașteptat de numeros a urmărit atent și cu vizibil interes gala de filme, arătîndu-se disponibil și pentru o dezbatere care a marcat prima manifestare publică a "întîlnirilor de la Cluj", în cursul căreia regizorul francez Guy Marignane a dialogat cu cineastul român Laurențiu Damian (moderați fiind de Mihai Măniușu), pe marginea problemelor de care se lovește cinematograful contemporan. Cum era și firesc, s-au făcut referiri la finanțarea

proiectelor de viitor. În urma discuțiilor care au urmat, am reținut intervenția unuia dintre oaspeții francezi, care, vorbind despre școala și remarcabila producție de film din Franța, a încheiat astfel: "Din păcate însă, Franța nu dispune în clipa de față de o personalitate de talia lui Lucian Pintilie!".

CONCURSUL NAȚIONAL DE DRAMATURGIE (TEATRU SCURT)

- Palmares -

Concursul, inițiat de Teatrul de Stat din Oradea, în colaborare cu Inspectoratul pentru cultură al județului Bihor, înaintea celei de a IX-a ediții a Festivalului internațional SĂPTĂMÎNA TEATRULUI SCURT de la Oradea (26 aprilie-2 mai 1993), s-a încheiat la data de 1 decembrie 1992.

Juriul alcătuit din: Dumitru Solomon, dramaturg, președinte, Ion Simuș, critic, redactor al revistei "Familia", Viorel Horj, consilier șef al Inspectoratului județean, Ion Vartic, critic, Sergiu Savin, regizor, Mircea Ghițulescu, critic, Elisabeta Pop, secretar literar, Mircea Morariu, critic, Eugen Harizomenov, actor, a declarat câștigători ai celor trei premii și două mențiuni pe următorii:

1. Premiul I

- 60.000 lei - Șerban Codrin (Ialomița), pentru piesa "IONEL".

2. Premiul II

- 40.000 lei - Dan Mihu (București), pentru piesa "INFERNUL ACTELOR FORMALE".

3. Premiul III

- 30.000 lei - Ana Ripka-Rus (Cluj-Napoca), pentru piesa "FEREAȘTRA CU FATA".

4. Mențiune acordată de Inspectoratul pentru cultură al județului Bihor

- 15.000 lei - Clelia Ifrim (București), pentru piesa "CÎMPUL LACOM DE MEDALII".

5. Mențiunea acordată de Teatrul de Stat Oradea

- 15.000 lei - Judith Meszáros (Cluj-Napoca), pentru piesa "CE SE VA ÎNTÎMPLA A DOUA ZI".

Premiile și mențiunile se vor acorda în cadrul festiv într-una din serile Festivalului din 1993, festival la care, ca o recompensă în plus, vor fi invitați pe toată durata, pe cheltuiala organizatorilor, toți cei cinci premianți.

De asemenea, piesele premiate vor fi publicate într-o microantologie de teatru scurt, care urmează a fi tipărită cu sprijinul principalului sponsor - Imprimeria de Vest Oradea.

Cronica plastică

PreTEXT pentru expoziția lui ION BITZAN

Bitzan e un artist ajuns la deplina înțelegere a materialului cu care lucrează. Și materialul se lasă înțeles. Carton, bitum, lemn, hîrtie.

Bitzan e un artist inventator. El ocolește capcana detaliului mișcîndu-se liber între cîțiva centimetri și cîțiva metri.

Există aici un joc important între mimarea realității și realitatea însăși. Între nou și vechi. Obiectele lui Bitzan sînt "obiecte vechi" noi. "Manuscris" arată ca un manuscris, se intitulează "Manuscris" și nu e manuscris. Biblioteca lui Bitzan e fie tridimensională, fie plată, fie mimează adîncimea. Poți să încerci să apuci o carte (și ea să fie pictată) sau poți chiar să iei o carte în mînă (și ea să fie monolit). Materialele precare se înobilează. Din carton și bitum răsar vechi tomuri prăfuite de mister și glorie, dar... Dar obiectul finit își recunoaște precaritatea inițială. Obiectul lui Bitzan nu minte și nu înșală, el se lasă descoperit din bitum hîrtie sau carton. E frumos. Și totuși nu e. Jocul iluzionist e un joc intelectual, însă iluzia nu e dusă pînă la capăt. Se întrerupe la timp, înainte de a se transforma într-o simplă scamatorie. Inventivitatea extraordinară și manualitatea artistului nu sînt importante acum. Important e jocul. Ca o rețină care nu focalizează. Aproape/departe. Carte/necarte, bibliotecă/nebibliotecă. Ce poți citi într-o carte/necarte? Ce poți citi într-o iluzie de text?

Bitzan este un artist integrator. Raportarea livrescă, calofilia, detaliul, referința, frumusețea sînt depășite, integrate. Și atunci un șir de cărămizi simple, normale, reale pot fi cărți simple, normale, reale.

Atmosfera din atelier se va schimba probabil în expoziție, unde obiectele își vor răspunde mai oficial, dar și expoziția e un joc... intelectual. (D. P.)

Ion Bitzan

MANUSCRIS 1992

Vineri 23 decembrie, ora 18 are loc vernisajul expoziției PROLOG, Galeriile "Catacomba"

Rusia, la o cotitură a istoriei

În Rusia s-a încheiat nu de mult timp o etapă a reformei. Și a început alta, cu cîțiva protagoniști noi, dar mai ales cu accente și tendințe oarecum diferite. Astăzi, orice convulsie la unul din poli de interes politico-militar ai globului implică o reacție de răspuns pînă dincolo de Ocean. Trăim într-o lume a interdependențelor.

Fostul ambasador al Statelor Unite la Moscova, Robert Strauss, a fost rugat, într-un interviu difuzat recent de postul de televiziune CNN, să răspundă la întrebarea: "Ce nu merge în Rusia?". Diplomatul, așezînd un zîmbet în stîl american, a preferat - pentru economie de spațiu probabil - să enumere doar lucrurile care "merg" în Rusia: au apărut magazine particulare, poți merge liber pe stradă, oamenii se duc duminică la biserică.

Cu toate acestea, în Rusia nu merg prea multe lucruri, iar greutățile tranziției par a fi aceleași ca în toate fostele țări comuniste. Numai cifrele sînt puțin modificate. La 1 octombrie, peste 920.000 de oameni erau înscrși pe listele de șomaj; alte două milioane de muncitori industriali (circa 9 % din întreaga forță de muncă) sînt în șomaj parțial, lucrînd doar cîteva zile pe săptămînă sau fiind trimiși în concediu fără plată. Prețurile au crescut de două ori mai repede decît salariile și, dacă venitul mediu este de 5.900 ruble pe lună, statisticile arată că numeroși ruși se află la limita supraviețuirii fizice: o treime cîștigă sub 2.000 ruble pe lună, iar 5 % din populația de 149 milioane a țării chiar sub o mie pe lună. Și aceasta în timp ce un kilogram de pîne costă 35 de ruble! Un alt termen de comparație poate fi cursul de schimb oficial, unde dolarul a depășit acum 400 de ruble. Iar dacă la mijlocul anului inflația era de circa 8-10 %, acum se apropie de pragul de 20 %.

Bătălia lui Boris Elțin, rubicondul președinte al Rusiei, oricum nu se ducea numai pe domenii economice. La începutul lunii decembrie, pentru "țarul Boris" marea confruntare a fost cea cu Congresul Deputaților Poporului, parlament dominat de foștii activiști de partid și de naționaliști extremiști. Anterior, confruntările între Președinție și Parlament au pendulat constant între două extreme - concesie și fermitate. Bombardat de critici incisive, prin care se solicita hădeosebi demisia sa și a guvernului Gaidar, Elțin a replicat viguros: a cerut o altă Constituție, care să-i acorde puteri prezidențiale mai mari; a insistat asupra procesului de formare a Comunității Statelor Independente și pentru realizarea unui mecanism de aplicare a Tratatului federal; a acordat competențe sporite Ministerului Afacerilor Externe, care trebuie să devină factorul de coordonare a tuturor legăturilor politice ale Rusiei. Dar principala miză a jocului a constituit-o de fapt armata, căreia Boris Elțin i-a promis întregul sprijin și un nou statut juridic, modernizarea structurilor și alocării bugetare suplimentate cu zece procente față de anul trecut.

Probabil că această ultimă "mutare" a contribuit la armistițiul tacit din timpul

Congresului. Ultraconservatorii, care acuzau guvernul Gaidar că urmărește "doar un singur obiectiv - jefuirea țării", s-au mulțumit cu demisia acestuia, dar au trebuit să-l reconfirme pe Elțin, cu un scor totuși destul de strîns: 449 voturi pentru, 352 contra.

Igor Gaidar, șeful unui cabinet kamikaze, care a impus măsuri economice șoc, dar strict necesare, a trebuit să fie sacrificat și silit să demisioneze în favoarea unui nume nou: Viktor Cernomîrdin, 54 de ani, doctor în științe tehnice.

Sînt pentru reforme, pentru aprofundarea lor, dar nu cu prețul pauperizării fără limită a poporului" a fost principalul mesaj al lui Viktor Cernomîrdin imediat după investirea sa.

Pătruns în nomenclatura partidului comunist în epoca lui Brejnev, Cernomîrdin, despre care se spune că este foarte versat în comportamentul vechi birocratic - "oferind o ureche înfundată zeului și spunînd «da, domnule», dar în același timp făcînd ce voia" (Reuters) - deci noul prim-ministru rus a fost validat cu 721 voturi pentru și 172 împotriva. Cifrele indică fără dubii sprijinul larg al conservatorilor și reflectă totodată faptul că Elțin nu mai are virtual nici un aliat de sînga în Parlament. Pe de altă parte, Ruslan Hasbulatov, președintele Congresului Deputaților Poporului, a declarat fără echivoc că "organul suprem al puterii de stat este, acum, Congresul", indicînd explicit că forțele conservatoare consideră cîștigată bătălia pentru putere.

Acest din urmă fapt pare să îngrijoreze cel mai mult Occidentul. Primele reacții din partea țărilor europene și a Statelor Unite au fost mai curînd de circumspecție, dar lînd să se bînuiască neîncrederea. BBC transmitea că hotărîrea Congresului Deputaților Poporului a produs "dezamăgire și neliniște".

Totuși, cuvîntul de ordine rămîne: trebuie să avem încredere în Cernomîrdin. A spus-o și Boris Elțin, care i-a dat asigurări exprese în acest sens cancelarului german Helmut Kohl, aflat în vizită oficială în Rusia. A spus-o și Mihail Gorbaciov într-o conferință de presă ținută la Moscova.

Măsurile concrete nu au întîrziat. Astfel, reprezentanții Grupului celor 7 state puternic industrializate, întruniți miercuri 16 decembrie a.c. la Paris, au hotărît să accepte cererea Rusiei de reeșalonare a plății primei tranșe (inclusiv dobînzile aferente) din cadrul datoriei sale externe care e de circa 80 miliarde dolari. Germania a semnat un document prin care se obligă să plătească o compensație suplimentară de 500 milioane mărci în cadrul acordului general de asistență economică, totul în schimbul retragerii trupelor rusești din Germania răsăriteană cu șase luni mai devreme. În plus, Rusia urmează să mai primească despăgubiri în valoare de un miliard de mărci pentru crimele comise de naziști în Uniunea Sovietică în cursul celui de-al doilea război mondial. Și toate acestea s-au obținut în mai puțin de o săptămînă.

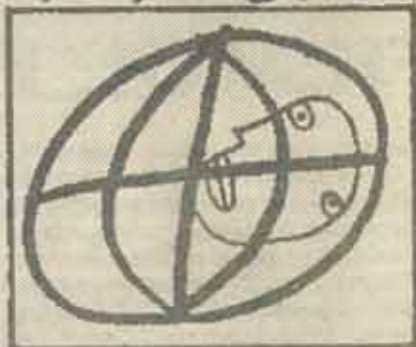
O sinistrală glumă a făcut ministrul afacerilor externe rus, Andrei Kozîrev, de la tribuna reuniunii ministeriale a Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa, desfășurată săptămîna trecută. Șagalic, mesajul său a sunat ca în vremea războiului rece: se va accentua nota anti-occidentală a politicii externe. Naționalismul va deveni o nouă ideologie. Popoarele slave, oriunde s-ar afla ele, vor fi sprijinite concret. Rezoluțiile ONU vor fi desconsiderate. Lumea diplomatică occidentală a fost realmente bulversată de acest mesaj, care numai citit pe dos a putut fi înțeles în adevărata sa semnificație: toate lucrurile acestea pot fi rostite serios, și deci strategie

de politică, dacă forțele conservatoare preiau puterea. Și un amănunt de ultimă oră, care accentuează o dată în plus caracterul de instabilitate a situației interne din fosta republică sovietică: aflat într-o importantă vizită în China, președintele Boris Elțin și-a scurtat programul de întîlniri pentru a se întoarce acasă și a se dedica "bătăliei interne".

Scurta panoramă încercată și cele câteva accente puse asupra stării de fapt din Rusia arată, cred, că această țară se află la o cotitură a istoriei. Nu e de neglijat nici faptul că ceea ce se petrece aici se poate regăsi foarte ușor și în rîndul cîtorva din țările fostului bloc comunist: existența unui prim-ministru tehnocrat, lipsa unor alianțe ale forțelor democratice, alianțe bazate în primul rînd pe partide, profunzimea crizei economice, socială și chiar morală, corupția, degingolada la nivel individual. Iar toate acestea lasă loc incertitudinii în ceea ce privește menținerea echilibrului mondial. Rusia, deși seamănă cu un urs ce-și oblojește rănilile, rămîne totuși o mare forță politico-militară.

În Rusia urmează patru luni care pot fi hotărîtoare pentru destinul democrației. La

LUMEA

mijlocul lunii aprilie, Congresul urmează să adopte noua Constituție, de al cărei text depinde, printre altele, și destinul președintelui Boris Elțin.

Să încheiem totuși cu mărturisirea unei speranțe. Uniunea Sovietică nu mai există, iar Rusia nu poate fi identificată simplist cu aceasta. Se pare că nici jocul politic se desfășoară mai curînd la nivelul unor opțiuni, decît al unor ideologii. Iar opțiunile ascund deosebi interese politice, care în momentul de față sînt mult mai apropiate ideii capitalismului concurențial. Reinstaurarea mecanismelor de plan, revenirea la economia hipercentralizată, controlul unui partid unic, ideologia totalitară, toate acestea par acum doar simple reverii ale unor capete înfierbîtate.

MARIAN CHIRIAC

FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ

SOROS: 100 de milioane de dolari pentru fosta Uniune Sovietică

George Soros, milionarul american care în septembrie a cîștigat un miliard de dolari de pe urma căderii lirei sterline, a decis să utilizeze o parte din acest cîștig pentru a mări sprijinul său financiar destinat Europei de Est cu suma de 100 de milioane de dolari.

În cadrul unei conferințe de presă ținute la începutul lunii decembrie la Academia Națională de Științe din SUA, domnul Soros, fondatorul rețelei de 17 fundații ce-i poartă numele, a anunțat că va crea în fosta Uniune Sovietică o nouă fundație menită să susțină activitatea științifică și să sprijine financiar cercetătorii foștei Uniuni în proiectele de cercetare pe care statul nu le mai poate finanța.

Primită cu mare interes în fosta Uniune Sovietică, propunerea domnului Soros a fost salutată și de către noul președinte american Bill Clinton. El a declarat că proiectul domnului Soros a "abordat una dintre cele mai importante probleme (...) de la sfîrșitul războiului rece" și a salutat "înțelepciunea și generozitatea" domnului Soros, care vor ajuta "cauzei păcii, prosperității și democrației". "Aștept să lucrez cu dumneavoastră pentru a face pași spre realizarea acestui important țel", a mai adăugat președintele Clinton.

Domnul Soros a fost adesea acuzat în România, datorită originii lui maghiare, că ar servi interesele Ungariei. Dar probabil că nici o dezmințire nu este mai credibilă decît faptele, care vorbesc de la sine. Prin acest proiect de nouă Fundație cu un capital de 100 de milioane de dolari, domnul Soros se arată generos în mod dezinteresat și într-o regiune unde nu poate fi vorba de "interese maghiare".

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunet), Gabriel Andreescu, Andrei Cornea (publiciști comentatori), Andreea Pora (șef secție), Oana Armeanu (redactor), Mariana Dinu (secretar gen. de red.), Anton Burtea (șef serviciu tehnic), Cornelia Nicolae (contabil), Radu Dobîndă (șef serv. corectură), Manuela Gheorghiu (corectură), Gina Marin (fotoreporter), Didina Marc, Maria Filip (procesare texte), Mircea Ionescu, Ioan Condor, Mihnea Chiula, Flori Sava (difuzori)
Responsabil de număr: Andrei Cornea
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax. 614.15.25. ISSN-1220-5761

Tiparul executat la
"PROGRESUL
ROMÂNESC SA"
Tehnoredactare computerizată
Gabriel Murgășanu